

Evaluatie IBW

Inhoud

0.	Vooraf	2
1.	Inleiding en plantechische zaken	3
1.2./1.3.	Betekenis, functie en status van het IBW	3
1.4.	Begrenzing en werkingssfeer	4
2.	Hoofdpijnen van beleid	7
2.1.	Betekenis van het Waddenzeegebied	7
2.2.	Hoofddoelstelling	8
2.3.	Uitwerking hoofddoelstelling	9
2.4.	Belangenafweging	10
2.5.	Bestuur en beheer	11
3.	Beleid voor de afzonderlijke waarden en activiteiten	13
3.1.	Natuur en landschap	13
3.2.	Water en milieu	15
3.3.	Kustverdediging	17
3.4.	Verkeer en vervoer	19
3.5.	Havens, industrie en overslag	20
3.6.	Energie en delfstoffen	21
3.7.	Ontgrondingen	28
3.8.	Recreatie en toerisme	31
3.9.	Visserij	40
3.10.	Militaire activiteiten	46
nieuw	Bebouwing	48
4.	Bestuur en beheer	49
4.1.	Bestuurlijke organisatie	49
4.2.	Plansystematiek	50
4.3.	Inspectie en beheer	51
4.4.	Over de grenzen	52
4.5.	Beleidsvoornemens bestuur en beheer	54
5.	Voorlichting en educatie	55
6.	Zicht op realisering	56

0. Vooraf

Deze evaluatie volgt het IBW. Per hoofdstuk, paragraaf en subparagraaf is steeds een drietal aspecten aan de orde:

- het bestaande IBW-beleid;
- recente ontwikkelingen;
- aanleiding tot aanpassing van het IBW.

Er is voor gekozen ieder onderdeel vrij uitvoerig te beschrijven, daarbij aanhakend bij het Plan van Aanpak voor de evaluatie waarin is aangegeven dat, om een afgewogen beslissing te kunnen nemen, de vergelijking tussen “oud” en “nieuw” redelijk uitgebreid zal moeten zijn. Dit biedt met name aan de Statencommissies de mogelijkheid om een oriënterende discussie te voeren, waarbij zich mogelijk al een beeld van het eventuele nieuwe beleid aftekent.

In het IBW staat dat bij de evaluatie na vijf jaar wordt nagegaan in hoeverre een (partiële) herziening noodzakelijk is. Het plan zelf heeft een geldingsduur van 10 jaar. Reeds bij het vaststellen van een dergelijke termijn kon worden verondersteld dat de meeste onderdelen in die periode een behoorlijke ontwikkeling zouden kennen. Dat is inderdaad het geval geweest. Nu het moment van evaluatie is aangebroken blijkt dat er het nodige is gebeurd. Dat geeft echter niet in alle gevallen aanleiding om de (beleids)tekst te herzien. Wat dat betreft doet zich in principe een viertal mogelijkheden voor:

a. nieuwe ontwikkelingen	→ aanpassing beleid, actualisering tekst
b. nieuwe ontwikkelingen	→ geen aanpassing beleid, actualisering tekst
c. nieuwe ontwikkelingen	→ geen aanpassing beleid, geen actualisering tekst
d. geen nieuwe ontwikkelingen	→ geen aanpassing beleid, geen actualisering tekst

In feite geeft alleen punt a direct aanleiding tot een (partiële) herziening. Het aanpassen van de tekst aan de nieuwste ontwikkelingen zonder dat het beleid is veranderd is op zich geen reden daartoe. Tenzij misschien het IBW op een groot aantal punten niet meer ‘bij de tijd’ zou zijn.

Bij de diverse (sub)paragrafen is aangegeven welke van deze vier daar aan de orde is.

De cursief afgedrukte teksten geven aan dat het daarbij gaat om:

- *IBW: **essentiële uitspraken**. Zij geven de hoofdzaken van het beleid aan en vormen als het ware het raamwerk van het IBW. Wijziging hiervan kan alleen plaatsvinden door middel van een (partiële) herziening;*
- *pkb: **beslissingen van wezenlijk belang (waaronder ook de zogeheten concrete beleidsbeslissingen vallen)**. Dit betekent dat het rijk alleen maar van deze uitspraken kan afwijken door de pkb te herzien.*

1. Inleiding en plantechische zaken

1.2./1.3. Betekenis, functie en status van het IBW

a. Bestaand IBW-beleid

- Het IBW is een integraal plan en wordt gebruikt als basis voor:
  - het op elkaar afstemmen van het beleid van rijk, provincies en gemeenten;
  - het bepalen van provinciale standpunten over het beleid en de initiatieven van rijk en gemeenten;
  - het nemen van initiatieven om gewenste activiteiten van de grond te krijgen;
  - het deelnemen aan andere beheers- en uitvoeringsactiviteiten waar wij als provincies bij betrokken zijn;
  - het voeren van overleg met diverse betrokkenen, zoals maatschappelijke organisaties en in en rond het gebied werkzame bedrijven;
  - het toetsen van plannen van de betrokken gemeenten.
- *Het IBW vervult een zelfstandige functie naast de andere provinciale beleidsplannen, zoals streek-, milieubeleids- en waterhuishoudingsplannen. Alle plannen zijn nevenge-schikt en bevatten geen onderlinge strijdigheden.*

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal-regionaal-lokaal:

- In de diverse betrokken sectoren doen zich allerlei ontwikkelingen voor, zowel op rijks-, provinciaal als gemeentelijk niveau, die van invloed (kunnen) zijn op het interprovinciaal beleid. Voor zover relevant worden deze in hoofdstuk 3 nader genoemd.

Nationaal:

- pkb deel I: op 14 februari 2001 is door het ministerie van VROM een herziening van de pkb Waddenzee in procedure gebracht (Ontwerp-pkb Derde Nota Waddenzee). Hierin is het rijksbeleid deels geactualiseerd en deels aangescherpt. Dit is verderop bij de diverse onderwerpen nader aangegeven. Daarnaast is het afwegingskader in een ander jasje gegoten.
- pkb deel I: "Deze planologische kernbeslissing (pkb) bevat de hoofdlijnen van het rijksbeleid voor de Waddenzee. De pkb is gebiedsgericht van karakter en integreert het ruimtelijk en ruimtelijk relevante rijksbeleid voor de Waddenzee. Het rijk zal de pkb gebruiken bij initiatieven tot internationale samenwerking op het terrein van de ruimtelijke ordening, bij besluitvorming over ruimtelijke projecten en bij de voorbereiding van structuurschema's en sectornota's. Daarnaast is de pkb richtinggevend voor het ruimtelijke beleid van provincies en gemeenten".
- De Wet op de ruimtelijke ordening, de Wet milieubeheer en de Wet op de waterhuishouding kennen niet een zelfde geldigheidsduur voor de erop gebaseerde provinciale plannen. De Wet op de ruimtelijke ordening geeft voor een streekplan een duur van tien jaar met een door de minister te verlengen vrijstellingstermijn van tien jaar. Volgens de Wet milieubeheer moet een milieubeleidsplan eens in de vier jaar worden herzien, met een mogelijkheid tot een eenmalige verlenging met twee jaar. Ook de Wet op de waterhuishouding kent een termijn van vier jaar, die met ten hoogste vier jaar kan worden verlengd.

Regionaal:

- Er tekent zich een toenemende tendens af naar het opstellen van omgevingsplannen, waarin ruimtelijk, milieu- en waterbeleid worden geïntegreerd. Het huidige IBW is daar in feite al een voorbeeld van; de keuze die destijds voor deze integrale en gebiedsgerichte benadering is gemaakt wordt daarmee dan ook alleen maar als een juiste onderstreept.

- In Groningen is op 14 december 2000 het Provinciaal Omgevingsplan (POP) door Provinciale Staten vastgesteld.
- Fryslân heeft op 30 januari 2001 het Overlegdocument en Basisdocument Evaluatie Streekplan vastgesteld. Voor de zomer van 2001 nemen Gedeputeerde Staten van Fryslân een beslissing over de vorm en mate van herziening van het huidige Streekplan. Daarbij is ook uitdrukkelijk in beeld of er een POP opgesteld wordt. Op 8 december 1999 is het Provinciaal Milieubeleidsplan 2000-2003 vastgesteld. Het Tweede Waterhuishoudingsplan Fryslân 2000-2008 is op 31 mei 2000 door Provinciale Staten vastgesteld.
- In Noord-Holland is in 1995 het provinciaal Milieubeleidsplan 1995-1999 vastgesteld en in 1998 het Waterhuishoudingsplan Noord-Holland 1998-2002. In 2000 is een start gemaakt met de herziening van het Streekplan Noord-Holland-Noord van 1994. Besluitvorming hierover vindt medio 2001 plaats.

c. Aanleiding tot aanpassing

Het betreft hier enkele meer technische en procedurele paragrafen, die de rol van het IBW en de provinciale besturen in het totale Waddengebeuren aangeven. Op zich geven deze weinig aanleiding tot verandering; wel is het zo dat het evalueren van deze rol vanwege de inhoudelijke voortgang van het beleid bij de diverse overheden al een zekere vooraankondiging in zich heeft aangaande een mogelijke herziening. Immers, de genoemde actualiseringen zullen alle hun doorwerking moeten vinden in het IBW.

Omdat het IBW (een uitwerking van) zowel streekplan, milieubeleidsplan als waterhuishoudingsplan is, moet een geldigheidsduur worden opgenomen die aan alle drie de wetten tegemoet komt. Verder is een punt van aandacht dat milieubeleidsplan en waterhuishoudingsplan volgens de wet geen uitwerking kennen. Het is de vraag of het IBW toch als zodanig moet worden benoemd dan wel gewoon als zelfstandig plan moet functioneren. Daar heeft ook de bevoegdheid van PS mee te maken: streekplanuitwerkingen kunnen alleen worden vastgesteld door GS, en niet door PS. Beleidsmatig is er echter geen bezwaar tegen om het IBW te benoemen als een gebiedgerichte uitwerking van een streekplan of omgevingsplan.

1.4. Begrenzing en werkingsfeer

a. Bestaand IBW-beleid

- Globaal betreft het plangebied de Waddenzee, het Eems-Dollardgebied tot de naar Nederlandse rechtsopvatting geldende grens, een strook Noordzee tot aan de geldende provinciegrens en de kwelders en platen van de eilanden die regelmatig dan wel incidenteel onder water komen te staan. De rest van de eilanden valt er dus buiten, evenals de havenmonden. Het meer in detail geformuleerde plangebied betreft een *essentiële uitspraak*.
- Voor ontwikkelingen die plaatsvinden buiten het plangebied, maar die van directe betekenis zijn voor het plangebied zelf is richtinggevend dat de mate waarin met het IBW-beleid rekening moet worden gehouden, wordt bepaald door de mate waarin activiteiten een negatieve invloed uitoefenen op de waarden in het plangebied.

b. Recente ontwikkelingen

Internationaal:

- Er ontwikkelen zich gedachten over het instellen van het gehele Waddengebied als internationaal park. Realisering daarvan zou consequenties voor de begrenzing kunnen hebben. Hierover is een advies uitgebracht door de Waddenadviesraad. Het onderwerp komt op de agenda van de Internationale ministersconferentie in 2001. Daardoor komt dit tevens aan de orde op de Interregionale conferentie van de Stuurgroep met de regionale Waddenoverheden van Duitsland en Denemarken in september 2001.

Nationaal:

- pkb deel I: “De grens van het pkb-gebied kan worden omschreven als het zeegebied van Den Helder tot de rijksgrens met Duitsland in de Dollard en de naar Nederlandse rechtsopvatting geldende grens in het Eemsestuarium. Het pkb-gebied wordt aan de noordkant begrensd door de buitenteen van de hoogwaterkeringen en havendammen en de havenmondingen aan de Waddenzeezijde van de eilanden en bij het ontbreken daarvan omvat het mede de kwelders en platen van de Waddenzeekust van de eilanden, alsmede een deel van de zeegaten tussen de eilanden. Aan de zuidzijde wordt het pkb-gebied begrensd door de buitenteen van de hoogwaterkeringen en havendammen en de havenmondingen van het vasteland van Noord-Holland, Fryslân en Groningen en door de buitenteen van de Afsluitdijk”. De bij pkb deel I gevoegde kaart betreft een *beslissing van wezenlijk belang*.
- *pkb deel I: “Nieuwe activiteiten dan wel uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten, alsmede beleidsvoornemens van overheden, buiten het pkb-gebied, die een aantasting kunnen opleveren voor de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee, dienen aan de hoofddoelstelling van deze pkb te worden getoetst. Het kabinet zal die handelingen daarom aan het in deze pkb opgenomen afwegingskader onderwerpen. Bij beleidsvorming van de met de Waddenzee in verbinding staande watersystemen, zoals bijvoorbeeld de Noordzee, het IJsselmeer en het Rijnstroomgebied, vormt deze pkb een belangrijk gegeven”.*
- pkb deel1: “Provincies en gemeenten in het Waddengebied dienen eenzelfde benadering te volgen.

Deze externe werking zal vooral relevant zijn voor nieuwe of uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten in het Waddengebied en voor beleidsvoornemens van overheden voor het Waddengebied.

Het kan hierbij onder meer gaan om de volgende activiteiten:

- in de Waddenzee geluidhinder opleverende activiteiten door voorgenomen industriële vestiging, defensieactiviteiten, jacht of andere activiteiten;
- aanleg van kabels en buisleidingen in de directe nabijheid van het pkb-gebied;
- baggerstort in de directe nabijheid van het pkb-gebied;
- voorgenomen industriële vestiging in de directe nabijheid van het pkb-gebied die een aantasting van de waterkwaliteit van de Waddenzee betekent;
- aantasting van de kenmerkende open horizon door voorgenomen vestiging van windmolens en andere hoge bouwwerken aan de rand van de Waddenzee;
- aanleg van (jacht)havens nabij het pkb-gebied;
- visserijactiviteiten in de wateren direct grenzend aan het pkb-gebied;
- winning van ondiepe en diepe delfstoffen nabij de Waddenzee.

Het kabinet zal bezien of een uitbreiding van deze lijst mogelijk is.

Gezien de mogelijke effecten op de Waddenzee zijn in hoofdstuk 3 van deze pkb ook beleidsuitspraken gedaan die de grens van het pkb-gebied overschrijden, vanwege hun belang voor de realisering van de hoofddoelstelling voor de Waddenzee. Hiermee is de externe werking voor een aantal activiteiten reeds geoperationaliseerd”.

c. Aanleiding tot aanpassing

Hoewel vanuit de waarden en het karakter van het Waddengebied een andere begrenzing denkbaar is, heeft de bestaande tot nu toe toch goed gewerkt. Van daaruit bestaat er geen grote noodzaak tot aanpassing. Er zijn echter wel verschillen met de in de pkb aangehouden begrenzing. Deze betreffen met name de zeegaten tussen de eilanden en de provinciaal ingedeelde strook Noordzee. Een nadere standpuntbepaling hierover lijkt dan ook gewenst, met als uitgangspunt de huidige IBW-begrenzing.

Hetzelfde geldt voor de externe werking, mede vanwege de in de pkb opgenomen uitspraak (zie hierboven) dat de provincies eenzelfde benadering als die van het rijk dienen te kiezen.

De ontwikkelingen m.b.t. een internationaal park zouden van invloed op de begrenzing kunnen zijn, maar het lijkt er op dit moment niet op dat deze zich in een zodanig tempo afspelen dat er nu al rekening mee gehouden moet worden. Enerzijds niet omdat niet alle partijen overtuigd zijn van de wenselijkheid hiervan, anderzijds niet omdat er qua inhoud en organisatievorm grote verschillen tussen de drie betrokken landen bestaan.

2. Hoofdpijnen van beleid

2.1. Betekenis van het Waddenzeegebied

a. Bestaand IBW-beleid

- De Waddenzee en haar omgeving vormen nationaal en internationaal een zeer waardevol natuurgebied.
- Het Waddengebied heeft voor de mens een woon-, werk- en recreatiefunctie.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: “Het ontwikkelingsperspectief beschrijft de hoofdpijnen die het kabinet voorstaat voor de ontwikkeling van de Waddenzee op lange termijn tot 2030. Het geeft uitdrukking aan het streven naar duurzame ontwikkeling van het gebied, zowel op ecologisch als op sociaal-economisch en toeristisch-recreatief terrein. Het perspectief is daarmee gericht op het voorzien in de behoeften van de huidige generatie, zonder de mogelijkheden in gevaar te brengen voor de behoeftevoorziening van toekomstige generaties. Het overheidsbeleid met betrekking tot de Waddenzee is gericht op de realisering van het ontwikkelingsperspectief voor de Waddenzee op de lange termijn.

Het ontwikkelingsperspectief ziet er als volgt uit:

- De Waddenzee is primair een natuurgebied en een uniek open landschap. De natuurlijke dynamiek van de fysische processen in de Waddenzee, op de Waddeneilanden en in de Noordzeekustzone wordt zo min mogelijk beperkt, zodat zich nieuwe platen, geulen en jonge duin- en kustgebieden kunnen ontwikkelen. De rust, weidsheid en open horizon zijn gewaarborgd en worden hoog gewaardeerd.
- De waterkwaliteit is zodanig dat flora en fauna zich optimaal kunnen ontwikkelen.
- De flora en fauna zijn rijk, gevarieerd en in hoeveelheden aanwezig zoals die ook voor de periode van eutrofiëring aanwezig waren.
- Her areaal meer natuurlijke kwelders is vergroot.
- De verstoring van de bodem is zodanig beperkt dat ongestoorde natuurlijke mosselbanken en zeegrasvelden voorkomen.
- Zeezoogdieren, vissen en (trek)vogels zijn duurzaam verzekerd van voldoende voedsel en rust- en voortplantingsgebieden.
- De vrije migratie van aquatische organismen tussen de Waddenzee en het zoete binnenwater is gegarandeerd. Op meerdere plaatsen zijn zoet-zoutgradiënten aanwezig. Bij de inrichting van nieuwe gradiënten is in ieder geval aandacht besteed aan landschappelijke en recreatieve aspecten.
- In de meest extensief gebruikte delen van de Waddenzee – met name de oostelijke Waddenzee – is de rust blijvend gewaarborgd.
- De in de bodem aanwezige archeologische waarden zijn goed bewaard gebleven.
- De veiligheid tegen overstroming is duurzaam gehandhaafd. De primaire waterkering blijft voldoen aan de eisen van de wet op de waterkering.
- De luchtverbinding tussen eilanden en vaste land ten behoeve van de veiligheid en gezondheid van de inwoners van de Waddeneilanden is gegarandeerd. De stilte en rust boven de Waddenzee worden gegarandeerd doordat alleen boven bepaalde hoogte gevlogen mag worden.
- De bereikbaarheid van de havens in en grenzend aan de Waddenzee is gewaarborgd.
- De economische bedrijvigheid in en rond de Waddenzee biedt de bevolking werk en inkomen en heeft een duurzaam karakter.
- De milieubelasting op de Waddenzee veroorzaakt door militaire activiteiten is vermindert”.

c. Aanleiding tot aanpassing

De beschrijving van een ontwikkelingsperspectief geeft uitdrukking aan het streven naar een duurzame ontwikkeling van het gebied, zowel in ecologisch opzicht als uit sociaal-economisch en toeristisch-recreatief oogpunt. Ook in andere streekplannen van de Waddenprovincies zijn de laatste jaren beschrijvingen van een ontwikkelingsperspectief op langere termijn opgenomen. Er valt daarom te overwegen om ook in het IBW hier aandacht aan te besteden. Voorwaarde is dan wel dat dit geen vrijblijvende beschrijving mag zijn; het moet op alle onderdelen consequent de gewenste situatie aangeven en als richtlijn voor het beleid op langere termijn gelden.

Anderzijds zijn de beleidsuitspraken in het IBW voor het merendeel ook al gericht op doelen op langere termijn. Er is daarom geen directe noodzaak om een ontwikkelingsperspectief op te nemen, maar dit valt bij een eventuele algehele herziening te overwegen.

2.2. Hoofddoelstelling

a. Bestaand IBW-beleid

- Binnen het raam van een duurzaam behoud van ecologische waarden en een evenwichtige afstemming daarop van gebruiksmogelijkheden geldt de volgende hoofddoelstelling: *het beleid is gericht op de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee, de Noordzee en de Eems-Dollard als natuurgebied. Binnen deze doelstelling zijn menselijke activiteiten met een economische en/of recreatieve betekenis mogelijk.*

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- *pkb deel I: "De hoofddoelstelling voor de Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap".*

Nationaal-regionaal:

- Mede als gevolg van de discussies omtrent proefboringen en windenergie is er meer aandacht gekomen voor het behoud van het Waddenlandschap, zowel voor wat betreft de Waddenzee als het omringende Waddenzeegebied. Bij de processen omtrent de proefboringen is nadrukkelijk de vraag omtrent de aanvaardbaarheid van tijdelijke aantastingen van natuurschoon naar voren gekomen. Wat betreft de plaatsing van windmolens in het kustgebied is de laatste jaren bij de Waddenprovincies het beleid gericht op bundeling van windmolens in windmolenparken, o.a. om verstoring van het Waddenlandschap door de steeds groter wordende windmolens tegen te gaan.

c. Aanleiding tot aanpassing

De hoofddoelstelling van het IBW schenkt geen aandacht aan de landschappelijke aspecten. Ook cultuurhistorische en archeologische aspecten komen niet aan de orde. Een ander punt van verschil is, dat de pkb niet de menselijke activiteiten met een economische en/of recreatieve betekenis noemt, maar het IBW wel.

Een nadere discussie over een gelijke inhoud op hoofdlijnen van pkb en IBW lijkt hier op zijn plaats, alsmede over de uitwerking ervan.

Hoewel de recente ontwikkelingen op zich geen directe noodzaak vormen om de hoofddoelstelling aan te passen, valt dus bij een eventuele herziening toch aanpassing te overwegen.

2.3. Uitwerking hoofddoelstelling

a. Bestaand IBW-beleid

- *Met betrekking tot het behoud en de ontwikkeling van het plangebied als waardevol natuurgebied is het beleid gericht op:*
  - *het terugdringen en weren van systeemvreemde invloeden, zodat het gebied zich duurzaam kan handhaven als een hoogwaardig ecosysteem;*
  - *de bescherming en ongestoorde ontwikkeling van de getijdenbewegingen en de daarmee gepaard gaande geomorfologische processen;*
  - *het laten aansluiten van noodzakelijke (menselijke) ingrepen op het bioregime in het gebied;*
  - *het instandhouden van soorten en leefgebieden die in (inter)nationaal verband zeldzaam zijn;*
  - *het behouden ontwikkelen van (de belevingswaarde van) het specifieke Waddenlandschap.*
- *Met betrekking tot het instandhouden en toelaten van de economische en recreatieve functies van het plangebied is het beleid gericht op:*
  - *het bieden van mogelijkheden aan economische en/of recreatieve activiteiten die gebonden zijn aan de specifieke Waddenkenmerken;*
  - *het weren van activiteiten die aanzienlijk negatieve gevolgen hebben voor belangrijke fysische processen en voor de waterkwaliteit;*
  - *het achterwege laten van nieuwe, het niet verder uitbreiden van bestaande en het zo nodig en mogelijk terugdringen van bestaande menselijke activiteiten met aanzienlijke negatieve gevolgen voor het Waddenecosysteem.*
- *Hoewel duidelijk is dat de hoofddoelstelling prioriteit heeft, wordt een aantal aspecten als gegeven beschouwd. Deze staan niet ter discussie. Het betreft:*
  - *de veiligheid van de bewoners, te bereiken door een goede verdediging tegen de zee;*
  - *de bereikbaarheid van de havens en de eilanden voor de thans in gebruik zijnde typen vaartuigen.*
- *Beperkingen in de effectuering van het beleid liggen in de aanpak van negatieve invloeden van buitenaf, zoals vanuit de Rijn en de Noordzee. Verder is het IBW beperkt tot de uitoefening van provinciale bevoegdheden.*

b. Recente ontwikkelingen

Internationaal:

- *In het kader van diverse Europese regelingen worden er steeds meer interregionale projecten op stapel gezet. Zo zijn onlangs in het kader van kader van Lancwad internationaal de cultuurhistorische waarden van het Waddengebied in kaart gebracht. Op basis daarvan zal nader beleid worden ontwikkeld. Ook kan hier de interregionale samenwerking op het gebied van recreatie en toerisme worden genoemd.*

Nationaal:

- *pkb deel I: "Het beleid is gericht op de duurzame bescherming en/of een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van:*
  - *de waterbewegingen en de hiermee gepaard gaande geomorfologische en bodemkundige processen;*
  - *de kwaliteit van water, bodem en lucht; de water- en bodemkwaliteit dient zodanig te zijn dat verontreinigingen slechts een verwaarloosbaar effect hebben op flora en fauna;*
  - *de flora en fauna;**en tevens op behoud van:*

- de landschappelijke kwaliteiten, met name rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid.
- Tevens worden de in de bodem aanwezige archeologische waarden beschermd”.

Nationaal-regionaal-lokaal:

- De afgelopen jaren is de aandacht gericht geweest op het nauwkeuriger formuleren van een belangenevenwicht tussen bestaande economische en recreatieve activiteiten, zoals de watersport en de kokkelvisserij, en de ontwikkeling van natuurwaarden. Voorbeelden daarvan zijn het Beleidsbesluit Schelpdiervisserij Kustwateren 1999-2003 en de zich meer op het omringende Waddenzeegebied (eilanden, binnendijkse terpen- en wierdengebied) richtende beleidsontwikkelingen.
- Er komt steeds meer aandacht voor het behoud van de archeologische bodemschatten van de Waddenzee. Het gebied is door Nederland geplaatst op de Voorlopige lijst van Werelderfgoed.
- Er is een toenemende aandacht voor beheers- en handhavingsaspecten. Met name decentralisatie, mandatering en herorganisatie van taken vormen punten van discussie.

c. Aanleiding tot aanpassing

Met betrekking tot een drietal punten is er aanleiding om het beleid te heroverwegen:

- het formuleren van beleidsuitgangspunten die zijn gericht op de ontwikkeling van internationale en interregionale projecten;
- het duidelijker in beeld brengen van de relatie met het omringende Waddengebied;
- het besteden van aandacht aan de aanwezige cultuurhistorische en archeologische waarden.

2.4. Belangenafweging

a. Bestaand IBW-beleid

- Met betrekking tot de besluitvorming over nieuwe activiteiten en uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten wordt, in navolging van de pkb Waddenzee, het volledig afwegingskader gehanteerd. Dit geldt alleen voor de besluitvorming over activiteiten binnen het plangebied van het IBW. Het afwegingskader kent de volgende onderdelen:
  - het in beschouwing nemen van de best beschikbare informatie over mogelijke gevolgen van een activiteit en het cumulatief effect van diverse activiteiten tezamen;
  - er moet sprake zijn van een maatschappelijke noodzaak;
  - indien er sprake is van nadelige effecten, moet vast staan dat de activiteit ter plaatse verricht moet worden en niet kan plaatsvinden op een locatie met minder nadelige gevolgen of buiten het plangebied (translocatiebeginsel);
  - in het geval van duidelijke twijfel over de negatieve gevolgen zal de voorgenomen activiteit geen doorgang kunnen vinden (voorzorgprincipe). Hiervan kan bij uitzondering worden afgeweken indien de negatieve gevolgen binnen het kader van de hoofddoelstelling kunnen en zullen worden gecompenseerd (compensatiebeginsel);
  - indien met inachtneming van voorgaande criteria een activiteit toelaatbaar wordt geacht, moeten ter voorkoming of beperking van negatieve gevolgen de best uitvoerbare technieken worden toegepast en waar mogelijk gebruik worden gemaakt van het zoneringsprincipe.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- *pkb deel I: “Nieuwe activiteiten en uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten in de Waddenzee dienen ... aan de hoofddoelstelling te worden getoetst. Dat geldt zowel voor activiteiten waarvoor ... geen of geen alomvattende uitspraken zijn gedaan, als voor be-*

leidsvoornemens van overheden die van invloed kunnen zijn op de hoofddoelstelling van deze pkb". Hiertoe is een afwegingskader opgenomen, bestaande uit afwegingscriteria en een afwegingsmethodiek. Afwegingscriteria zijn:

1. best beschikbare informatie
2. cumulatieve effecten
3. aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden
4. voorzorgbeginsel
5. reële alternatieven
6. dwingende redenen van groot openbaar belang
7. mitigeren en compenseren.

De afwegingsmethodiek ziet er samengevat als volgt uit:

Stap 1: Bepaling van de gevolgen

Is er sprake van aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden?

Ja	→	verder met stap 2
Bij twijfel	→	op basis van het voorzorgbeginsel verder met stap 2
Neen	→	toestemming voor activiteit

Stap 2: Bepaling van alternatieven

Zijn er reële alternatieven?

Ja	→	geen toestemming voor de activiteit
Neen	→	verder met stap 3

Stap 3: Afweging van de mate van aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden ten opzichte van de met de activiteit gemoeide dwingende redenen van groot openbaar belang

Rechtvaardigen de dwingende redenen van groot openbaar belang de mate van aantasting?

Ja	→	verder met stap 4
Neen	→	geen toestemming voor de activiteit

Stap 4: Mitigeren en compenseren

Worden er voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen?

Ja	→	toestemming voor de activiteit
Neen	→	geen toestemming voor de activiteit

- Mede onder invloed van de processen omtrent proefboringen in de Noordzee en andere projecten zoals de Betuwelijn, en omtrent de toepassing van de Habitat- en Vogelrichtlijn is er in de ontwerp-pkb een nauwkeurig afwegingskader geformuleerd. Ook begrippen als maatschappelijke noodzaak, het voorzorgprincipe en het compensatiebeginsel hebben door de jurisprudentie omtrent deze richtlijnen vastere vorm gekregen.

c. Aanleiding tot aanpassing

De recente ontwikkelingen in wetgeving en jurisprudentie noodzaken tot een heroverweging van het afwegingskader, zoals ook in deel I van de pkb is gebeurd.

2.5. Bestuur en beheer

a. Bestaand IBW-beleid

Het IBW is tevens toetsingskader voor de uitvoering van beleid en beheer, voorzover de Waddenprovincies daarin een taak hebben. De algemene visie is:

- tussen rijk, provincies en gemeenten bestaat een goede overlegstructuur (CCW) waaraan partijen met inachtneming van ieders eigen taken en bevoegdheden op basis van gelijkwaardigheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor behoud en ontwikkeling van de Waddenzee deelnemen;
- het brengen van verantwoordelijkheden naar regionale en lokale overheden bevordert een doorzichtig bestuursproces. Ook voor het Waddenzeegebied geldt dat taken op een zo laag mogelijk niveau moeten worden uitgeoefend;
- de taken op het vlak van waterbeheer en het watergebonden milieubeheer liggen bij de rijksoverheid. Overige beheerstaken worden zoveel mogelijk door provincies en gemeenten uitgeoefend;
- toezichthoudende taken worden zoveel mogelijk gezamenlijk uitgeoefend; mogelijkheden tot verder gaande samenwerking worden onderzocht;
- essentieel voor het Waddenzeebeleid is een goed maatschappelijk draagvlak .

b. Recente ontwikkelingen en c. Aanleiding tot aanpassing

Zie hiervoor hoofdstuk 4. Bestuur en beheer.

3. Beleid voor de afzonderlijke waarden en activiteiten

3.1. Natuur en landschap

a. Bestaand IBW-beleid

- *Kernpunt van het beleid is een natuurlijke ontwikkeling van het Waddenzeegebied, waarbij de menselijke invloed zo gering mogelijk is. Daarbij is van groot belang dat de waterbewegingen en de daarmee samenhangende sedimentologische processen zoveel mogelijk ongestoord kunnen verlopen. Selectief ingrijpen kan gewenst zijn ten behoeve van het instandhouden van de aanwezige waarden en van de menselijke bewoning. Verder is het beleid gericht op het handhaven van de rust op de Waddenzee.*
Het kwelderareaal langs de vastelandskust moet worden gehandhaafd. In het gebied ten westen van Holwerd wordt een uitbreiding van het vastelandkwelderareaal nagestreefd op een zo natuurlijk mogelijke wijze. Met betrekking tot de overige kwelderwerken langs de Fries-Groningse vastelandskust is het van belang dat deze op een zo natuurlijk mogelijke wijze worden voortgezet. Daarnaast moet het behoud van de eilandkwelders zoveel mogelijk worden gewaarborgd.
- Het kwelderbeheer moet gericht zijn op fauna en vegetatie. Er moet worden gestreefd naar een dusdanige begrazing, dat een afwisselend patroon ontstaat van meer, minder en in het geheel niet begraasde vegetaties. De jacht hoort op kwelders niet thuis vanwege de verstoring die dit oplevert.
- *Het beleid is gericht op het handhaven van het grootschalig en open karakter van het landschap van het Waddenzeegebied en de aangrenzende stroken op de eilanden en het vasteland.*
- Veel beheerstaken worden uitgevoerd door het rijk en particuliere terreinbeheerders. De provincies kunnen onder meer invloed uitoefenen via het subsidiëren van de aankoop van kwelders en binnendijkse gebieden, de advisering in het kader van de Natuurbeschermingswet en het deelnemen aan diverse overlegcircuits.

b. Recente ontwikkelingen

Internationaal:

- In Europees verband zijn enkele regelingen vastgesteld die mede specifiek aandacht aan het Waddengebied besteden, zoals de Habitat- en de Vogelrichtlijn. Hiermee wil de Europese Unie een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden ontwikkelen met als doel de verschillende natuurlijke leefmilieus in stand te houden. Alle lidstaten moeten deze omzetten in bindende nationale regelgeving en speciale beschermingszones aanwijzen. De Vogelrichtlijn is gericht op de bescherming van de in het wild levende vogelsoorten en hun leefgebieden. Elke lidstaat is daartoe verantwoordelijk voor bescherming, instandhouding en/of herstel van voldoende variatie in leefgebieden voor vogels. De richtlijn noemt daartoe 181 soorten. De provincies hebben gereageerd op de voorstellen van het ministerie van LNV. Inmiddels is tot aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden overgegaan. Het gehele plangebied valt hieronder, met uitzondering van de grote vaargeulen en de Eems van Dollard tot Noordzee. De Habitatrichtlijn kan worden gezien als aanvullend op de Vogelrichtlijn. Deze is gericht op de bescherming van soorten en natuurlijke habitats, met uitzondering van vogels en hun leefgebieden. De aanwijzing van beschermde gebieden zal hier nog een aantal jaren op zich laten wachten. Het voorgestelde gebied komt overeen met dat van de Vogelrichtlijn. De Directie Noord van LNV en de besturen van de vijf Waddeneilanden hebben hier gezamenlijk inhoud aan gegeven via het rapport "Implementatie Habitat- en Vogelrichtlijn Waddeneilanden". De provincies zijn hier ambtelijk bij betrokken geweest. De gemeenten willen een en ander voornamelijk regelen via hun bestemmingsplannen en andere regelgeving op lokaal niveau. De Waddenadviesraad heeft over dit rapport advies uitgebracht. De strekking daarvan is, dat hier

nogal wat vraagtekens bij kunnen worden geplaatst en dat het verre de voorkeur verdient om voor de implementatie de Natuurbeschermingswet te gebruiken.

Nationaal:

- pkb deel I: *“Het beleid met betrekking tot natuur is gericht op een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van het ecosysteem. Daar waar nodig voor behoud en ontwikkeling van de biodiversiteit van de Waddenzee is selectief ingrijpen mogelijk.”*
- Verder moet de nieuwe Natuurbeschermingswet (overigens nog niet in werking getreden) worden genoemd. Middels een Algemene Maatregel van Bestuur wordt een aantal taken naar de provincies gedecentraliseerd. Hierover is inmiddels overeenstemming bereikt tussen het rijk (Ministerie van LNV) en de Waddenprovincies. Een ontwerp van de AMvB werd in december 2000 aan het IPO ter advisering aangeboden. Na IPO-advisering (voorjaar 2001) dient de Raad van State te worden geraadpleegd. Daarna wordt het ontwerp in een zogeheten voorhangprocedure aan de Tweede Kamer aangeboden. Inwerkingtreding zou eind 2001/begin 2002 aan de orde kunnen zijn. Uitgaande van de ontwerp-AMvB gaat de vergunningverlening voor de hoofdlijnen van waterbeheer en -huishouding, defensie, mijnbouw, luchtvaart, energie en schaal- en schelpdiervisserij bij het rijk. Voor alle overige aangelegenheden gaat deze over naar de provincies. Dit zal grote consequenties hebben, met name met betrekking tot organisatie, financiën, personeel en materieel.
- In 2001/2002 wordt de nieuwe Flora- en Faunawet van kracht. Deze regelt de bescherming van zowel inheemse als uitheemse planten en dieren in één wet en vervangt daartoe de Vogelwet 1936, het onderdeel beschermde dieren van de Natuurbeschermingswet, de Jachtwet en de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. Een belangrijke wijziging betreft het onderdeel jacht en beheer van soorten. Daarnaast krijgen de provincies de bevoegdheid om voor inheemse dier- en plantensoorten een gebied als beschermd leefomgeving aan te wijzen. Zij kunnen verder samenwerkingsverbanden van jachthouders erkennen als faunabeheereenheden en faunabeheerplannen goedkeuren. Tevens wordt het schadebeoordelingsbeleid aan de provincies overgedragen.
- In 2000 is door het ministerie van LNV een nieuw subsidiestelsel voor natuurbeheer- en ontwikkeling ingevoerd, ter uitvoering van de LNV-nota Programma Beheer. Particulieren krijgen een belangrijke rol en tegelijkertijd wordt afrekenen op resultaat ingevoerd ter vervanging van vaste subsidies. Dit kan onder andere gevolgen hebben voor de wijze van beheer en natuurontwikkeling op de buitendijkse gronden.

Regionaal:

- In april 1997 hebben Provinciale Staten van Fryslân een beheers- en inrichtingsschets vastgesteld voor Noard-Fryslân Bûtendyks als natuurontwikkelingsproject.

c. Aanleiding tot aanpassing

Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en de Flora- en Faunawet worden in het IBW niet genoemd maar vormen wel degelijk aanleiding voor een actualisering van het beleid. De decentralisatie van de Natuurbeschermingswet is wel vermeld, maar het daadwerkelijke resultaat zal op provinciaal niveau de nodige consequenties hebben. Er is inmiddels een aanvang gemaakt met het overleg hierover, maar er valt nog niet te voorspellen wanneer de nieuwe situatie effectief zal zijn.

3.2. Water en milieu

a. Bestaand IBW-beleid

- *Water, bodem en lucht moeten schoon gehouden worden. Dit is van wezenlijke betekenis voor het Waddenzeegebied, zowel voor het behoud en de ontwikkeling als natuurgebied als voor de meeste andere functies. De belasting van de Waddenzee met verontreinigingen en nutriënten zal worden teruggebracht.*
- *Nieuwe lozingen van ongezuiverd afvalwater op de Waddenzee zijn niet toegestaan. Evenmin zijn toegestaan nieuwe lozingen van ongezuiverd afvalwater in de met de Waddenzee in open verbinding staande havens. Bestaande lozingen moeten worden gesaneerd. In de jachthavens moeten adequate voorzieningen voor de inzameling van scheepsafval aanwezig zijn.*
- *Met het gebruik van water (voor o.a. koelingsdoeleinden en bedrijfsprocessen) moet terughoudend worden omgegaan, en de zoet-zout-gradiënt moet zo natuurlijk mogelijk verlopen. Bij het spuiregiem moet rekening worden gehouden met de visintrek.*
- *Baggeren is noodzakelijk om de havens en de vaargeulen op diepte te houden. Uitgangspunt is dat er geen bagger van buiten de Waddenzee mag worden gestort.*
- *De Waddenzee is aangewezen als milieubeschermingsgebied. Als instrument daarvoor geldt onder meer de Provinciale Milieuverordening, waarin aanvullende ge- en verbodsregels zijn opgenomen. Hieronder valt tevens de (inter)provinciale m.e.r.-verordening met daarin een uitgebreide m.e.r.-plicht, waarbij in een aantal gevallen lagere drempels worden gehanteerd en meer activiteiten m.e.r.-plichtig zijn dan elders. Verder is het beleid gericht op het instandhouden, beschermen en waar mogelijk herstellen van het natuurlijke geluidsniveau. Daartoe is aanvullend op de verordening een lijst met toestellen vastgesteld die niet zonder ontheffing mogen worden gebruikt.*

b. Recente ontwikkelingen

Internationaal:

- Waarschijnlijk zal de EU-kaderrichtlijn water consequenties hebben voor het nationale beleid met betrekking tot watersystemen. Uitgangspunt daarbij is een stroomgebiedbenadering, waarbij het Waddengebied valt binnen de stroomgebieden van de Rijn en de Eems. De lidstaten moeten in 2003 alle nodige wettelijke en bestuursrechtelijke maatregelen hebben genomen om aan de richtlijn te kunnen voldoen. Het is echter op dit moment nog niet aan te geven wat hiervan de consequenties op provinciaal niveau zijn en evenmin wat dit qua (bestuurlijke) organisatie voor de Waddenzee betekent. Er moet een kader worden vastgesteld voor de bescherming van landoppervlaktewater, overgangswater, kustwateren en grondwater, zowel kwantitatief als kwalitatief. Hiermee:
  - worden aquatische ecosystemen en, wat de waterbronnen betreft, terrestrische ecosystemen en wetlands die afhankelijk zijn van aquatische ecosystemen voor verdere achteruitgang behoed, beschermd en verbeterd;
  - wordt duurzaam gebruik van water bevorderd op basis van bescherming van de beschikbare waterbronnen op lange termijn;
  - wordt bijgedragen aan de afzwakking van de gevolgen van overstromingen en perioden van droogte.
- Door de Eems-Dollardcommissie is op basis van het Milieuprotocol (1996) van het Eems-Dollardverdrag een Plan van Aanpak (1998) opgesteld voor het waterbeheer en de natuurbescherming in het Eems-Dollardestuarium. Op basis van dit plan wordt sinds 1998 een aantal acties (o.a. aanpak van het baggerstortprobleem) ondernomen.

Nationaal:

- pkb deel I: *“De belasting van de Waddenzee met verontreinigingen en nutriënten zal worden teruggebracht overeenkomstig het landelijk waterkwaliteits- en Noordzeebeleid met speciale aandacht voor diffuse verontreinigingen en het (inter)nationaal beleid voor de lucht. Voor de lange termijn is het doel het bereiken van de streefwaarden voor water en bodem uit de Vierde Nota Waterhuishouding. In de planperiode van de Vierde Nota Waterhuishouding (tot 2006) wordt er naar gestreefd voor zoveel mogelijk stoffen de minimumkwaliteit (MTR) te realiseren”.*
- pkb deel I: *“Er mag in de Waddenzee alleen baggerspecie afkomstig uit de Waddenzee en de rechtstreeks daarmee in verbinding staande havens worden gestort. Deze dient te voldoen aan de geldende kwaliteitsnorm”.*
- Rijkswaterstaat is bezig met het ontwikkelen van ecotoxicologische toetsen voor de beoordeling van de effecten van baggerstort in de Waddenzee. Deze komen naar verwachting in 2002 beschikbaar voor de praktijk.
- pkb deel I, Nota van Toelichting: *“In 2003 wordt een planstudie naar de mogelijkheden voor uitbreiding van de spuicapaciteit in de Afsluitdijk afgerond. In deze studie wordt ook onderzocht of in combinatie met deze uitbreiding een brakwaterzone in de Waddenzee en/of het IJsselmeer kan worden aangelegd om een meer geleidelijke zoet-zout overgang van IJsselmeer naar Waddenzee te creëren.”.*
- In de Vierde Waternota is onder meer aangegeven dat het rijk streeft naar meer natuurlijke zoet-zoutovergangen en estuariene gradiënten. Het vroegere accent op veiligheid en economie laat dus een verschuiving zien naar het ecologische. Op kleine schaal zijn hier en daar al projecten uitgevoerd (zoals de Kroon's Polders op Vlieland), terwijl er ook reeds vispassages zijn gemaakt, onder meer bij Roptazijl. In dit kader wordt er onder meer nagedacht over het maken van een verbinding tussen Waddenzee en IJsselmeer door één of enkele bescheiden openingen in de Afsluitdijk te maken. Niet alleen komt dit de visintrek zeer ten goede, maar ook kan er dan een bijzonder brakwaterecosysteem ontstaan. Rijkswaterstaat denkt eveneens aan de realisatie van een zout-zoutgadiënt in het Lauwersmeergebied. Het Tweede Waterhuishoudingsplan van de provincie Fryslân verbindt hieraan wel de voorwaarde dat dit niet ten koste mag gaan van de bestaande lozingscapaciteit. Van belang hierbij zijn onder meer de notities “Visintrek Noord-Nederlandse kustzone” van RIKZ (1999) en “Kust op koers” (zie ook paragraaf 3.3. Kustverdediging).

Regionaal:

- In het Provinciaal Milieubeleidsplan Fryslân 2000-2003 is het plangebied van het IBW grotendeels opgenomen als milieubeschermingsgebied, Nb-wetgebied, Wetland en gebied dat valt onder de Stimuleringsregeling Gebiedsgericht Beleid.
- In het POP van de provincie Groningen is het plangebied van het IBW eveneens als milieubeschermingsgebied aangegeven, met uitzonderingsgebieden rondom de havens Delfzijl, Eemshaven en Lauwersoog. Het gebied is tevens Nb-wetgebied, Wetland en gebied dat valt onder de Stimuleringsregeling Gebiedsgericht Beleid.
- In het provinciaal Milieubeleidsplan van Noord-Holland is het plangebied van het IBW eveneens als milieubeschermingsgebied aangeduid, met uitzondering van de havens van Den Helder en Den Oever. In het gebied zijn tevens delen aangewezen als bodembeschermingswetgebieden die in het streekplan zijn vastgelegd.

- In 1996 is een evaluatie van de inter- Provinciale Milieu Verordening (PMV), onderdeel milieueffectrapportage, uitgevoerd. Omdat destijds nog een aantal ontwikkelingen gaande was waarvan de uitkomsten van invloed zouden kunnen zijn op een eventuele aanpassing is het ontwerp daarvan pas in 2000 in procedure gebracht. Per 1 maart 2001 is de gewijzigde PMV-onderdeel m.e.r. in de drie Waddenprovincies in werking getreden. Voor de Waddenzee gaat het daarbij met name om een beperkte actualisatie van het onderdeel m.e.r. en heeft daarvoor een aanpassing van de lijst met activiteiten plaatsgevonden. De belangrijkste betreffen aardgas, windenergie, buisleidingen en zoutwinning.

c. Aanleiding tot aanpassing

In 2001/2002 zal er meer duidelijkheid zijn over de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn water. Verder is een aantal provinciale omgevingsplannen sinds de vaststelling van het IBW herzien, evenals andere relevante regelingen zoals de PMV. Dit kan doorwerken in het IBW. Ook de ecotoxologische toetsen van Rijkswaterstaat zijn mogelijk van invloed. Het rijksbeleid m.b.t. zoet-zout-overgangen, alsmede het Afsluitdijkproject m.b.t. het realiseren van extra spui in combinatie met het realiseren van zoet-zout-overgangen (een project waarbij ook de provincies Noord-Holland en Fryslân betrokken zijn) leiden logischerwijs tot aanpassing van het IBW.

3.3. Kustverdediging

a. Bestaand IBW-beleid

- *Er zal geen medewerking worden verleend aan een verdere inpoldering van de Waddenzee. Een belangrijk uitgangspunt in het provinciaal beleid en dat van de rijksoverheid is het waarborgen van de veiligheid van de bewoners van het Waddengebied door een goede bescherming tegen de zee. Het beleid is daarbij gericht op het handhaven van de kustlijn van 1990.*
- *Het kustbeheer wordt afgestemd op de natuurwaarden en de natuurlijke processen. Dynamische processen moeten zich ongestoord af kunnen spelen. Afhankelijk van de situatie vindt het beheer in een drietal vormen plaats: handhaven, handhaven met dynamiek en loslaten.*
- Een aantal dijkgedeelten moet nog op deltahoogte worden gebracht (op Terschelling en Vlieland en bij Harlingen).

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: “Een beweeglijke kustlijn aan de meeste uiteinden van de Waddeneilanden is mogelijk. *Menselijke ingrepen gericht op de waarborging van de veiligheid voor de bewoners van het Waddengebied zijn toegestaan.*”
- pkb deel I: “*Er worden geen concessies verleend voor inpolderingen van (delen van) de Waddenzee.*”
- De betrokken departementen (V&W, VROM, LNV en EZ) hebben begin 1999 ‘Kust op koers’ gepresenteerd: een voorstudie als aanzet tot een dialoog met alle partners in het kustbeheer en –beleid. De resultaten hiervan worden/werden meegenomen in rijksnota’s, zoals de vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, de derde Kustnota, de pkb Waddenzee, de Nota Natuur, Bos en Landschap in de 21^e eeuw, de Nota Vitaal Platteland en de Nota Ruimtelijk Economisch Beleid. In de voorstudie wordt een aantal keuzes voorgelegd, dat bij de dialoog kan worden betrokken. Het geheel richt zich vooral op kwaliteiten, kansen en ontwikkelingsrichtingen.
- Alle dijken zijn binnenkort op deltahoogte. De betreffende projecten op Terschelling en bij Harlingen worden eind 2001 afgerond.
- Ter begeleiding van het beheer van Rottumeroog is een begeleidingscommissie (BAKR)

ingesteld. Deze zal in 2001 een evaluatie uitvoeren van het gevoerde beheer.

c. Aanleiding tot aanpassing

Aanpassing van het IBW lijkt niet voor de hand te liggen. Actualisering van teksten is wel aan de orde.

3.4. Verkeer en vervoer

a. Bestaand IBW-beleid

- *De verbindingen van de aan de Waddenzee gelegen havens met de Noordzee, de verbindingen tussen de vaste wal en de eilanden en de oost-westverbinding over de wantijen moeten voor de huidige typen vaartuigen gehandhaafd blijven.*
- Ter bescherming van de natuurwaarden wordt de vaart in de meest kwetsbare gedeelten uitgesloten of beperkt. Verder worden voor het gehele plangebied of voor delen ervan nadere regels gesteld aan het vaargebruik. Dit betreft bijvoorbeeld de vaarsnelheid, het ankeren of droogvallen en het weren van bepaalde soorten vaartuigen.
- Om een eind te maken aan de versnipperde regelgeving moet er één apart vaarreglement voor de Waddenzee komen, en wel binnen het kader van het Binnenvaartpolitierglement.
- Het vervoer van gevaarlijke stoffen moet goed geregeld zijn; daartoe zijn een meld- en volgsysteem en een goed functionerende loodsdiens onontbeerlijk en moeten de zeeverkeersposten in stand blijven.
- *Het parkeren van booreilanden en andere offshore-installaties moet in principe buiten de Waddenzee plaatsvinden, tenzij de veiligheid in het geding is.*
- *In het Waddenzeegebied kunnen geen nieuwe vliegvelden worden aangelegd.* Aanleg van nieuwe en uitbreiding van reeds bestaande in het overige Waddengebied kan alleen plaatsvinden in verband met de vliegveiligheid. In het Beheersplan Burgerluchtvaart zijn corridors aangegeven; tevens zijn er voorschriften voor minimale vlieghoogten.
- *Het gebruik van ULV's, water- en reclamevliegtuigen in het plangebied mag niet worden toegestaan.* Het verbod op ULV's moet worden geregeld in een nieuwe Algemene Maatregel van Bestuur.
- Leidingen ten behoeve van nutsvoorzieningen moeten ondergronds en bij voorkeur aansluitend op andere leidingen c.q. gebundeld in leidingzones worden aangelegd, met een minimale inbreuk op het Waddenecosysteem.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: *“De bereikbaarheid van havens en eilanden wordt gewaarborgd in de vorm van aanlegmogelijkheden voor veerboten en streefdieptes voor de vaargeulen. Voor beide geldt het in 1993 vastgelegde uitgangspunt dat vaartuigen die op dat moment gezien hun diepgang of afmetingen de havens bij gemiddelde zeestand en wind konden aandoen dit ook in de toekomst moeten kunnen”.*
- pkb deel I: *“Voor alle schepen in de Waddenzee geldt een maximum vaarsnelheid van 20 kilometer per uur, uitgezonderd in een aantal betonde vaargeulen”.*
- pkb deel I: *“Er mogen in de Waddenzee geen luchtkussenvoertuigen worden gebruikt”.*
- pkb deel I: *“Boven de Waddenzee en het overige Waddengebied, met uitzondering van het landgedeelte van de vastelandgemeenten, geldt een minimale vlieghoogte voor de burgerluchtvaart van 450 meter. Alleen in expliciet benoemde omstandigheden zijn uitzonderingen mogelijk”.*
- pkb deel I: *“Er mogen boven de Waddenzee en het overige Waddengebied, met uitzondering van het landgedeelte van de vastelandgemeenten, geen ultra lichte vliegtuigen worden gebruikt. Eveneens mogen geen reclamesleepvluchten worden uitgevoerd, met uitzondering van vluchten vanaf het luchtvaartterrein Texel rechtstreeks naar het vasteland en vice-versa”.*
- pkb deel I: *“Er mogen in de Waddenzee en het overige Waddengebied geen nieuwe vliegvelden worden aangelegd”.*
- pkb deel I: *“Er mogen in de Waddenzee geen booreilanden en andere offshore-installaties worden geparkeerd”.*

- Het Besluit beperkingen burgerluchtvaartverkeer Waddenzee is in werking getreden. Hierin is bepaald dat in principe niet lager gevlogen mag worden dan 450 m. In de Toelichting bij het Besluit wordt gesteld dat in deze Algemene Maatregel van Bestuur het in de pkb vastgelegde beleid wordt geformaliseerd, waardoor de voorschriften afdwingbaar worden. Eveneens worden hiermee de afspraken geformaliseerd die tijdens de 8^e Waddenzee-Regeringsconferentie van Stade zijn gemaakt. Het Besluit loopt vooruit op landelijk vast te stellen beleid aangaande het vliegen boven milieubeschermingsgebieden in Nederland. De motivering hiervoor ligt volgens de Toelichting bij het Besluit in het ontbreken van de afdwingbaarheid van de beheersmaatregelen ten aanzien van laagvliegen boven de Waddenzee tot nu toe. Als tweede reden wordt genoemd het feit dat de Waddenzee in vergelijking met andere natuurgebieden extra gevoelig voor verstoring door luchtverkeer is door het vrijwel ontbreken van achtergrondruis als gevolg van andere menselijke activiteiten en het nagenoeg ontbreken van geluids- en visuele barrières. Bij de in het Besluit bepaalde minimum vlieghoogte zijn om redenen van veiligheid of ander algemeen belang vrijstellingsmogelijkheden opgenomen voor een aantal limitatief genoemde situaties.
- In de pkb Waddenzee 1993 is een tijdelijke parkeerfaciliteit opgenomen voor boorplatforms en andere offshore-installaties buiten het pkb-gebied. Dit onderzoek is uitgevoerd door Rijkswaterstaat en opgeleverd in maart 1999. Uit het onderzoek blijkt dat de haven van Den Helder – die buiten het pkb-gebied is gelegen - de meest geschikte locatie is. In het onderzoek wordt de haven van Den Helder daarom als parkeerplaats voor boorplatforms aanbevolen en wordt daarnaast in overweging gegeven om de tot nu toe in gebruik zijnde locatie in het zeegebied tussen Texel en Den Helder – het Gat van de Stier – als reservelocatie aan te duiden, voor het geval er onvoldoende ruimte in de haven van Den Helder aanwezig is. Het Kabinet is van mening dat continuering van de parkeermogelijkheid in het zeegebied tussen Texel en Den Helder niet wenselijk is. Het Kabinet acht het parkeren in de Waddenzee in strijd met de hoofddoelstelling, het tast de wezenlijke kenmerken en waarden aan op het punt van landschappelijke kwaliteit. Voorts wenst het Kabinet vast te houden aan de tijdelijkheid van de parkeermogelijkheid; in de pkb Waddenzee 1993 is deze alleen bestemd voor de planperiode van die pkb. De parkeermogelijkheid is om deze redenen dan ook niet gecontinueerd. Concreet betekent dit dat door de minister van Verkeer en Waterstaat geen vergunningen meer zullen worden verstrekt in het kader van de Wet Beheer Rijkswaterstaatswerken voor het parkeren van offshore-installaties in de Waddenzee. In pkb deel I stelt het Kabinet dat het zich zal inspannen om een redelijk alternatief te zoeken buiten het pkb-gebied.

c. Aanleiding tot aanpassing

De problematiek rond het parkeren van de boorplatforms en andere offshore-installaties moet in het kader van de herziening van pkb en de actualisering/herziening van het IBW worden opgelost. Verder moet de AmvB Burgerluchtvaart worden verwerkt (de strekking daarvan is al opgenomen in deel I van de pkb). Herziening van het IBW ligt voor de hand.

3.5. Havens, industrie en overslag

a. Bestaand IBW-beleid

- Er is ruimte voor een verdere ontwikkeling van de bedrijvigheid in het Waddengebied, vooral waar het gaat om zeehavengebonden activiteiten. De belangrijkste locaties daarvoor zijn Den Helder, Harlingen, Eemshaven en Delfzijl. Daarnaast spelen Den Oever en Lauwersoog een rol. De bedrijvigheid gekoppeld aan de havens op de eilanden is van lokaal belang. De hoofddoelstelling stelt echter een aantal randvoorwaarden aan de ontwikkeling van de economische activiteiten in de kustzone, waar sprake is van een potentieel sterke beïnvloeding van het ecosysteem:

- er moet worden voldaan aan een aantal milieuhygiënische normen;
- risicodragende bedrijven en/of stoffen worden toegestaan mits wordt aangetoond dat er in geval van calamiteiten geen onherstelbare schade wordt toegebracht.
- *Het beleid is gericht op het voorkómen van calamiteiten.* Het is van groot belang dat er in de havens voldoende en adequate voorzieningen zijn voor de afgifte van scheepsafvalstoffen.
- *Er worden geen nieuwe haven- en industriegebieden aangelegd in of grenzend aan de Waddenzee.* Uitbreiding van bestaande terreinen kan alleen landinwaarts. Kleine zee-waartse aanpassingen worden van geval tot geval beoordeeld.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: *“Er mogen geen nieuwe haven- en industriegebieden worden aangelegd in of grenzend aan de Waddenzee. Bestaande haven- en industriegebieden grenzend aan de Waddenzee mogen niet zeewaarts worden uitgebreid; uitbreiding is alleen landinwaarts toegestaan. Zeewaartse aanleg of aanpassing van havendammen en veerdammen is in beginsel niet toegestaan, tenzij veiligheid of bereikbaarheid dat vereisen”.*

Lokaal:

- in Den Oever en Oudeschild vindt een reconstructie van de haven plaats. Bezien moet worden of een en ander past binnen het geformuleerde beleid.

c. Aanleiding tot aanpassing

Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven het beleid met betrekking tot havens en bedrijvigheid in essentie te veranderen.

3.6. Energie en delfstoffen

Wind

a. Bestaand IBW-beleid

- Een grootschalig windmolenpark, maar ook een enkele windmolen in de Waddenzee is niet te verenigen met de doelstelling om het landschappelijk en open karakter te bewaren. *Plaatsing van windturbines in het plangebied is niet toelaatbaar;*
- Binnen een zone van twee kilometer tot de plangrens kunnen windmolens alleen geplaatst worden wanneer dit aanvaardbaar is vanuit ornithologische overwegingen. Bij grootschalige opwekking van windenergie door middel van lijnen of clusters met een totaal vermogen van meer dan 1 MW dienen de windmolens bij voorkeur te worden gegroepeerd in de nabijheid van het landschapsbeeld bepalende elementen.
- Naast grootschalige opstellingen zijn er in de kustzone plaatsingsmogelijkheden voor solitaire turbines, waarbij aangesloten moet worden op de daarvoor in aanmerking komende gebouwen en objecten. Nadere uitwerking hiervan vindt plaats in de betreffende streekplannen.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: *“Er mogen in de Waddenzee geen windturbines worden geplaatst. Het kabinet kan in deel 3 van deze pkb hierop een uitzondering mogelijk maken voor het plaatsen van windturbines langs de Afsluitdijk”.*
- pkb deel I, Nota van Toelichting: “Momenteel is bij de provincies Fryslân en Noord-Holland een onderzoeks- en besluitvormingstraject gaande over de mogelijke plaatsing van windturbines langs de Afsluitdijk: het Interprovinciaal Windpark Afsluitdijk (IPWA). Het

zoekgebied van het IPWA beslaat een gebied van 3 km ten noorden en ten zuiden van de Afsluitdijk. Een m.e.r. en een nut- en noodzaak-analyse worden binnen afzienbare tijd verwacht. Op basis hiervan dient het met de plaatsing gemoeide belang te worden afgewogen tegen de mogelijke aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee. Het Kabinet zal hiervoor het afwegingskader uit deze pkb toepassen.

Afhankelijk van de uitkomst hiervan kan het kabinet een besluit nemen om een uitzondering te maken op het verbod van plaatsing van windturbines in de Waddenzee. Naar verwachting zal dit gebeuren in de periode tussen deel 1 en deel 3 van deze pkb. De besluitvorming zal aanleiding zijn om in deel 3 van de pkb een meer precieze formulering op te nemen van de concrete beleidsbeslissing over windenergie.

In het geval besloten wordt tot plaatsing in het pkb-gebied ten noorden van de Afsluitdijk is sprake van strijdigheid met de Verklaring van Stade (1977) waarin Denemarken, Duitsland en Nederland vastlegden geen windturbines te zullen plaatsen in het trilaterale beschermingsgebied (voor Nederland: het pkb-gebied). Om die reden zal een dergelijk besluit dienen door te werken in de Regeringsverklaring van de Trilaterale Waddenzeeconferentie te Esbjerg (oktober 2001)".

- pkb deel 1: Nota van Toelichting: "De toelaatbaarheid van plaatsing van windturbines grenzend aan het pkb-gebied zal van geval tot geval worden beoordeeld. Het gaat hierbij om plaatsing van windturbines buiten het pkb-gebied. De beoordeling zal plaatsvinden door toepassing van het afwegingskader van deze pkb".
- In een brief d.d. 13 april 2000 van de Minister van Economische Zaken aan de provincies Fryslân en Noord-Holland maakt de Minister van EZ de actuele visie van het Kabinet bekend over de planologische voorbereidingen van een windpark bij de Afsluitdijk, het zogenoemde Interprovinciaal Project Windturbinepark Afsluitdijk. Deze brief is een reactie op de brief van de beide provincies d.d. 10 maart 2000. Belangrijke constatering in de brief is dat het op grond van de thans beschikbare informatie duidelijk is dat realisatie van het IPWA, althans met de grootte zoals die voor ogen staat (maximaal 300 MW), de wezenlijke waarden en kenmerken van het IJsselmeer- en/of Waddengebied zal aantasten. De mate waarin dit zal gebeuren, is afhankelijk van de exacte locatie, de configuratie en de omvang die voor het park zal worden gekozen. Het Kabinet gaat er nadrukkelijk vanuit dat bij de keuzes de betreffende afwegingskaders van de relevante pkb's (Waddenzee en Structuurschema Groene Ruimte) wordt betrokken, evenals de Verklaring van Stade (1997). Verderop in de brief worden ook de bekende Europese richtlijnen (Vogel- en Habitatrichtlijn) genoemd als relevant toetsingskader.
- Naar aanleiding van de bovengenoemde brief van de Minister EZ heeft er in juni 2000 bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen de provincies Noord-Holland, Fryslân, de minister van EZ en de staatssecretaris van LNV. Hierbij is van provinciezijde aangedrongen op een meer betrokken en minder vrijblijvende opstelling m.b.t. het IPWA. Het resultaat hiervan is, dat beide departementen zullen meewerken aan de verdere ontwikkeling van het Afsluitdijkproject. Het resultaat moet worden getoetst aan nationaal en Europees beleid dat een relatie heeft met deze thematiek en bovendien aan internationale afspraken over de Waddenzee. Pas nadat deze toetsingen zijn verricht nemen het kabinet en de beide provincies een definitief besluit.

Regionaal:

- In het in december 2000 vastgestelde Provinciaal Omgevingsplan (POP) van de provincie Groningen staat het volgende: "De provincie wil actief tegemoet komen aan de behoefte aan windenergie, zolang dat niet ten koste gaat van de kwaliteit van natuur en landschap. Er worden steeds meer en hogere windmolens gebouwd, die het landschapsbeeld verstoren. We zien opwekking van windenergie als een industriële activiteit die thuis hoort op industrieterreinen. We willen daarom kijken naar schaalvergroting of uitbreiding van de bestaande windparken in Delfzijl en Eemshaven. Daarnaast zien wij mogelijkheden voor grootschalige parken op of in aansluiting op enkele andere industrieter-

reinen in de provincie. Onder grootschalige parken verstaan we windparken met een minimale opwekkingscapaciteit van 10 MW of tenminste 10 windturbines.

Binnen de op kaart 1 aangegeven globaal begrensde gebieden is zoekruimte aangegeven voor de ontwikkeling van windmolenparken. Om tot een goede ruimtelijke invulling van deze zoekruimte te komen is nadere uitwerking van dit plan nodig. Daarbij moet aandacht worden geschonken aan:

- benutting van de bestaande mogelijkheden inclusief eventuele vervanging van bestaande windmolenparken;
- de invloed van het Waddengebied;
- de Vogelrichtlijn;
- het Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzeegebied;
- belangen van landbouw en natuur en landschap.

Binnen bestaande en toekomstige windparken is de ashoogte van windturbines niet aan een maximum gebonden. Buiten windparken is de oprichting van windturbines, met een ashoogte van 15 meter of meer, uitgesloten.”.

- Op 4 juli 2000 hebben GS van Fryslân het ontwerp-streekplan Windstreek vastgesteld. Hierin is onder meer opgenomen dat er langs de Waddenkust een strook van twee kilometer wordt aangehouden, waarbinnen geen windturbines mogen worden geplaatst. Dit is scherper geformuleerd dan het huidige beleid in pkb en IBW, omdat daarin plaatsing in deze strook niet volledig wordt uitgesloten. De eerste kilometer wordt beschouwd als een concrete beleidsbeslissing, de tweede als een richtinggevende uitspraak. Als richtinggevende uitspraak is verder opgenomen dat er niet geplaatst mag worden in seizoenstrek-routes van vogels.
- Op 10 april 2000 hebben Provinciale Staten van Noord-Holland beleidsregels vastgesteld betreffende de plaatsingsmogelijkheden van windturbines. In beginsel wordt meegewerkt aan plaatsing van grote turbines (met een vermogen van minimaal 1 MW) in groepen van tenminste drie (in lijn-) of vijf (in clusteropstelling), zonder hoogtebeperking vooraf. Nader onderzoek en verdere afweging moeten dan tot een fijnafstemming van de exacte locatie met de omgeving leiden. Voor de plaatsing van turbine-opstellingen wordt een aantal voorkeursgebieden genoemd. Daartoe behoort onder meer het grensgebied tussen water en land. Hieronder wordt verstaan een zone ter weerszijden van de grenslijn, zodanig dat een turbine-opstelling te allen tijde een visuele relatie met die grenslijn heeft.

c. Aanleiding tot aanpassing

Een eventuele aanpassing is afhankelijk van de actuele opvattingen bij de afzonderlijke provincies over windenergie, in het bijzonder m.b.t. de plaatsing van windturbines in de kustzone en de realisering van een windpark bij de Afsluitdijk. Dit laatste kan tevens van invloed zijn op de omvang van het milieubeschermingsgebied in de provincies Fryslân en Noord-Holland.

Aardgas

a. Bestaand IBW-beleid

- Het opsporen en winnen van diepe delfstoffen als aardgas zijn geen activiteiten die van nature passen in het Waddenecosysteem. Evenmin voldoen deze aan de hoofddoelstelling voor het plangebied.
- Onderkend wordt dat de primaire verantwoordelijkheid voor het beleid bij het rijk ligt.
- *Om mogelijke cumulatie van negatieve gevolgen voor de Waddenzee door mijnbouwactiviteiten te voorkomen zijn opsporing en winning van diepe delfstoffen in de niet in concessie uitgegeven delen van de Waddenzee niet toegestaan.*
- De toelaatbaarheid van seismisch onderzoek in het niet in concessie uitgegeven gebied zal worden afgewogen nadat terzake eenmalig een vrijwillige milieu-effectrapportage is opgesteld.

- *In de in concessie uitgegeven delen van de Waddenzee worden geen nieuwe exploitatie-installaties toegestaan. In het concessiegebied Zuidwal mag slechts op één productielocatie aan de vaargeul aan het Inschot worden gewonnen. Met betrekking tot de uitvoering van exploratieboringen in de in concessie uitgegeven delen van de Waddenzee wordt de besluitvorming op rijksniveau over de partiële herziening van de Nota Waddenzee gerespecteerd. In aansluiting op deze beslissing zal beleid met betrekking tot exploratieboringen worden voorbereid in een wijziging van dit Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzeegebied op basis van het door het rijk en de mijnbouwmaatschappijen op te stellen Plan van Aanpak en daarna uit te voeren m.e.r.-procedures.*
- *Opsporing en winning van diepe delfstoffen buiten de Waddenzee maar binnen het plangebied is in principe toegestaan. Bij de beoordeling van activiteiten wordt rekening gehouden met de kenmerken van het gebied alsmede met mogelijke effecten op de Waddenzee. Het gedeelte van het plangebied ten noorden van het Nationaal Park Schiermonnikoog wordt van bouwwerken gevrijwaard.*

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: *“Er mogen in de Waddenzee geen proefboringen naar voorkomens van diepe delfstoffen worden uitgevoerd en er wordt geen toestemming gegeven voor nieuwe winning van diepe delfstoffen op locaties in de Waddenzee. Zolang niet alle onzekerheden en twijfel over mogelijk blijvende aantasting van de Waddenzee, als gevolg van winning van diepe delfstoffen op locaties in het Waddengebied buiten de Waddenzee die leidt tot bodemdaling onder de Waddenzee, in voldoende mate zijn weggenomen, zal het kabinet geen nieuwe vergunningen verlenen voor proefboringen naar en winning van dergelijke diepe delfstoffen. De komende jaren zullen worden benut om inzicht te krijgen in de vraag of de resterende onzekerheden over de mogelijkheid tot het voldoen aan sluitende voorwaarden kunnen worden weggenomen”.*
- In december 1998 verscheen de Integrale Bodemdalingsstudie Waddenzee, een studie naar de cumulatieve effecten op de Waddenzee van bestaande en op basis van de dan aangetoonde reserves te verwachten nieuwe bodemdaling. In het onderzoek kwamen de volgende elementen aan bod: de voorspelling van de bodemdaling, de inschatting van gevolgen van bodemdaling op basis van historisch inzicht, de inschatting van de gevolgen van bodemdaling op basis van transportmodellen, de gevolgen van het dalen van de platen voor bodemdieren, de gevolgen van bodemdaling voor kwelders, de gevolgen voor vogels.
- Brief kabinet d.d. 5 november 1999 (voor inhoud zie bij brief d.d. 7 december 1999).
- Door de Tweede Kamer aangenomen motie (ingediend door mw. Witteveen-Hevinga) d.d. 16 november 1999: “De Kamer, gehoord de beraadslaging, overwegende, dat het Waddengebied nationale en internationale wettelijke bescherming geniet en dat dientengevolge bij twijfel het voorzorgbeginsel van toepassing is; van oordeel, dat er twijfel bestaat ten aanzien van het uitblijven van schade aan de natuurlijke kenmerken van het Waddengebied ten gevolge van mijnbouwactiviteiten; van mening, dat vanuit dit voorzorgbeginsel nieuwe mijnbouwactiviteiten in het Waddengebied niet passen; constatende, dat de regering nog niet tot een eindoordeel is gekomen ten aanzien van de voorliggende aanvragen voor boringen in het Waddengebied; verzoekt de regering zich hierbij te laten leiden door het voorzorgbeginsel en derhalve geen nieuwe mijnbouwactiviteiten in het Waddengebied toe te staan, en gaat over tot de orde van de dag.”;
- Brief kabinet d.d. 7 december 1999: “In onze brief van 5 november hebben wij u het standpunt van het kabinet meegedeeld over de gaswinning in het Waddengebied. Centraal daarin stond: “De nieuwe pkb zal geen nieuwe proefboringen in de Waddenzee bevatten. Het kabinet gaat ervan uit dat het unieke karakter van het Waddengebied als wetland behouden dient te blijven. Essentieel daarvoor is dat geen bodemdaling optreedt die dat karakter blijvend aantast. In het licht van het bovenstaande zal het kabinet, in

overleg met de NAM en derden-deskundigen voorwaarden formuleren, die tot het bovenstaande leiden. Indien hieraan een voldoende invulling kan worden gegeven dan is het kabinet voornemens een beslissing te nemen om tot vergunningverlening tot het winnen van gas op de locaties Paesens, Moddergat en Lauwersoog over te gaan. Voor Ballum en Ballonplaat wordt in dat geval toestemming gegeven tot het verrichten van een proefboring. De afgifte van een winningsvergunning zal te zijner tijd worden bezien in het licht van de ervaringen, die met de winning van de locaties Paesens, Moddergat en Lauwersoog zijn opgedaan. Over enige jaren kan dan eveneens toestemming worden gegeven tot het verrichten van proefboringen bij Eemsmond. Deze toestemming is afhankelijk van het antwoord op de vraag, of in het licht van de inmiddels opgedane ervaringen met winning van gas van elders in de Waddenzee, uiteindelijk een winningsvergunning voor eventueel aan te tonen voorkomens zal kunnen worden verleend." (.....) Het kabinet is tot het inzicht gekomen dat de aard en de omvang van de aanvankelijke twijfel ten aanzien van het formuleren van sluitende voorwaarden voor de winning van het gas op de locaties zoals genoemd in de brief van 5 november jl. zijn gereduceerd. Niettemin is het kabinet van oordeel dat niet alle onzekerheden en twijfel in voldoende mate zijn weggenomen. Daarom acht het kabinet thans geen basis aanwezig om de gevraagde vergunningen te verlenen, mede in het licht van de uitspraak van de Kamer van 16 november jl. De komende jaren zullen worden benut om voortschrijdend inzicht te krijgen in de vraag of de resterende onzekerheden over de mogelijkheid tot het vervullen van sluitende voorwaarden worden weggenomen. De opvatting van het kabinet zal in de nog te formuleren pkb worden verwerkt. De besluiten en zienswijzen van het kabinet hebben uitsluitend betrekking op de locaties die in de brief van 5 november zijn genoemd.

- De nieuwe Mijnbouwwet is gericht op liberalisering van de Europese gasmarkt.

Regionaal:

- Collegeprogramma provincie Fryslân 1999-2003: "De provincie verleent in beginsel geen medewerking aan opsporing en winning van diepe delfstoffen in de Waddenzee". De VVD-fractie heeft hierbij een voorbehoud gemaakt.
- Door Provinciale Staten van Groningen op 13 april 1999 aangenomen motie: "Nederland is gebonden aan nationale en internationale afspraken om de natuurwaarden in de Waddenzee te beschermen; de maatschappelijke en economische noodzaak voor proefboringen naar en winning van aardgas in de Waddenzee is vooralsnog niet aangetoond; bij twijfel over de gevolgen van gaswinning op het ecosysteem Waddenzee geldt het voorzorgsprincipe; het onderwerp van gaswinning staat binnenkort weer op de agenda van het kabinet.". Op grond van deze overwegingen zijn Provinciale Staten van Groningen van mening dat proefboringen naar en winning van aardgas in de Waddenzee vooralsnog verboden moet worden.
- Brief Stuurgroep Waddenprovincies d.d. 23 juli 1999 betreffende adviesaanvragen Nbwet voor exploratieboringen Ballum en Ballonplaat, exploitatieboringen Paesens, Moddergat en Lauwersoog: "Gesteld kan worden dat de winning en opsporing van aardgas uit de Waddenzee op dit moment niet in de beleidslijnen van de Waddenprovincies past. Hierbij is van belang dat de maatschappelijke noodzaak van deze boringen op dit moment voor de Waddenprovincies niet voldoende is aangetoond. Wij zijn ons er bovendien van bewust dat wij niet over de meest volledige en actuele informatie met betrekking tot dit onderwerp beschikken. Gelet hierop past een benadering waarin het voorzorgsprincipe een belangrijke plaats inneemt. Wij gaan er vanuit dat u, gelet op de aanstaande discussie en besluitvorming in het kabinet over dit onderwerp, wel beschikt over de meest actuele en volledige informatie en deze zal meewegen bij de besluitvorming. De Waddenprovincies willen dit najaar, na het verschijnen van deel I van de pkb-Waddenzee, een reactie op de pkb koppelen aan een integraal oordeel over opsporing en winning van aardgas in de Waddenzee. Hierbij zal de recent verschenen Integrale Bodemdalingstudie Waddenzee van de NAM betrokken worden. Op deze wijze kunnen wij met een integraal

oordeel over dit onderwerp komen, waarin alle op dat moment beschikbare informatie kan worden meegenomen. (.....). Namens Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân, Groningen en Noord-Holland delen wij u mee dat wij op grond van bovenstaande niet tot een positief advies kunnen komen ten aanzien van het verlenen van de door de NAM aangevraagde vijf vergunningen in het kader van de Natuurbeschermingswet voor het opsporen en winnen van aardgas in en uit de Waddenzee”.

- Door Provinciale Staten van Fryslân d.d. 10 november 1999 aangenomen motie: “Provinciale Steaten fan Fryslân, gearkommend op 10-11-1999, Oerweagjende: dat de waadsee in unyk natoergebiet is; it grutste diel fan it Nederlânske part fan dit natoergebiet by Fryslân heart; dat Fryslân in bysûndere ferantwurdlikheid foar de waadsee en de waadeilannen draacht; alles dien wurde moat om dit natoergebiet yn stân te hâlden; elts risiko op fersmoarging en fersakjen fan de boaiem der ien tefolle is; der al jierrelang ûnwissens bestiet oer mooglike gaswinning; dat dizze ûnwissens soarget foar argewaasje en ûnrest en dêrom, yn it belang fan alle belutsenen en belanghawwenden, net langer duorje mei; de Steaten fan Fryslân gjin oantaasting fan it waad wolle; de ûnwissens oer de boarrings en it winnen fan gas spitigernôch ys stân hâlden wirdt torch ûndúdlike regearingsbesluten; drage Deputearre Steaten dêrom op: de Ryksregearing en de Twadde Keamer mei klam en faasje, skriftlik en mûnling, út namme fan de keazen fertsjinwurders fan de ynwenners fan Fryslân, wite te litten dat winning fan fossile mineralen, gas, oalje ensafuorhinne ûnder de waadboaiem wei, mei hokfoar technyk of meoade dan ek, net tastien wurde kin en dat de Provinsje Fryslân him mei alle legale middels fersette sil yn it gefal soksoarte winning dochs tastien wurdt troch de Ryksoerheid;
- Een door Provinciale Staten van Noord-Holland d.d. 15 november aangenomen motie richt zich op een moratorium op gaswinning in de Waddenzee voor de komende vijf jaar. Provinciale Staten vinden de winning van aardgas en aardolie onder het Waddengebied ongewenst evenals proefboringen om dit te kunnen vaststellen. Exploitatie van eventuele gasvoorraden kunnen mogelijk onherstelbare schade aan de natuur aanrichten. Onderzoek en simulaties vooraf kunnen nooit duidelijkheid geven over mogelijke schade achteraf.
- Provinciaal Omgevingsplan provincie Groningen (vastgesteld 14 december 2000): “...Bij twijfel over de gevolgen van gaswinning voor het ecosysteem van de Waddenzee hantieren wij het voorzorgprincipe. Wij zijn van mening dat proefboringen naar en winning van aardgas in de Waddenzee vooralsnog, zolang dit op nationaal niveau nog in discussie is, verboden moeten worden. Ditzelfde geldt voor winning van buiten de Waddenzee door schuin te boren vanaf het vasteland en/of vanuit de Noordzeekustzone. Overigens verwijzen wij voor het beleid voor gaswinning uit de Waddenzee naar het Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzee ....”.

c. Aanleiding tot aanpassing

Het onder b geformuleerde beleid van de drie Waddenprovincies in relatie tot de rijksbesluitvorming vormt aanleiding om het IBW op dit punt aan te passen.

Buizen en kabels

a. Bestaand IBW-beleid

- *Er mogen geen nieuwe vergunningen voor de aanleg van buisleidingen voor de aanlanding van gas en olie door de Waddenzee worden verleend, tenzij dit vanwege (inter)nationale belangen onvermijdelijk is.* Het tracé en de wijze van uitvoering moeten dan zodanig worden gekozen dat het effect van de ingreep voor het Waddenenecosysteem zo gering mogelijk is.

- *Ook met betrekking tot de aanleg van ondergrondse hoogspanningsverbindingen moet terughoudendheid worden betracht. deze moeten eveneens qua tracé en wijze van uitvoering zodanig worden gelegd dat het effect op het Waddeneecosysteem zo klein mogelijk is.*

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: “De aanleg van kabels en buisleidingen door de Waddenzee dient van geval tot geval te worden beoordeeld, als uitgangspunt geldt hierbij dat in beginsel aangesloten dient te worden bij bestaande leidingzones”;
- pkb deel I, Nota van Toelichting: “Voor de aanleg van kabels en buisleidingen in de Waddenzee dient het afwegingskader te worden doorlopen. Dit geldt zowel voor de leidingen en kabels tussen het vasteland en de eilanden, de eilanden onderling, van Duitsland naar Nederland als die voor aanlanding vanuit de Noordzee via de Waddenzee. Bij het doorlopen van het afwegingskader worden naast de aspecten van aanleg en onderhoud ook de risico's betrokken van leidingbreuk en de effecten hiervan. Aspecten zoals '(inter)nationale belangen' en 'beperking tot een minimum' uit de oude pkb worden bij deze afweging impliciet meegenomen. Aanlanding en hoogspanningsverbindingen worden daarom niet meer als aparte onderdelen in de pkb-tekst opgenomen. Als uitgangspunt geldt dat voor de aanleg van kabels en buisleidingen in beginsel aangesloten dient te worden bij bestaande leidingzones. In morfologisch dynamische gebieden bestaat er een verhoogd risico van blootspoelen van kabels en buisleidingen met als gevolg dat de gronddekking daarvan regelmatig moet worden hersteld. Wanneer leidingzones in dergelijke gebieden liggen, kan voor nieuwe kabels en buisleidingen een alternatief tracé de voorkeur verdienen boven aansluiting bij de bestaande leidingzones. Ook bestaande leidingen en leidingzones kunnen worden verlegd, indien dat vanuit ecologisch oogpunt tot een verbetering leidt. Deze mogelijkheid is echter alleen toegestaan op het moment dat de leidingen of leidingzones aan vervanging toe zijn”.
- Nieuwe technieken en nieuwe inzichten (MER Nordnedkabel 1997) werpen de vraag op of bundeling met bestaande leidingen welke gelegen zijn in de ecologisch meest kwetsbare gedeelten, uit milieukundig oogpunt wenselijk is. Door de nieuwere technieken kunnen kabels en leidingen dieper worden ingegraven en is het wenselijker om uit oogpunt van bereikbaarheid en verstoring de leidingen op de rand van vaargeulen te leggen.

Regionaal:

- De provincie Groningen onderzoekt, in samenwerking met de Duitse stad Emden en de Engelse council Stockton-on-Tees, of er mogelijkheden zijn om een gemeenschappelijke corridor voor buisleidingen aan te wijzen, met name in het Eemsmondgebied.

c. Aanleiding tot aanpassing

In deel I van de pkb is aangegeven dat er in morfologisch dynamische gebieden een verhoogd risico bestaat op het blootspoelen van kabels en leidingen met als gevolg dat de gronddekking daarvan regelmatig moet worden hersteld. In een dergelijke situatie zou een alternatief tracé de voorkeur kunnen verdienen. In het kader van de herziening van het IBW is dit een punt van aandacht. Er lijkt echter geen directe noodzaak om de hoofdlijnen van beleid aan te passen.

Kernenergie

a. Bestaand IBW-beleid

- Kernenergiecentrales in het Waddengebied zijn niet aanvaardbaar, evenmin als de opslag van radio-actief afval.

b. Recente ontwikkelingen

Geen. In deel I van de pkb is hierover geen tekst opgenomen.

c. Aanleiding tot aanpassing

Geen.

Zoutwinning (nieuw)

a. Bestaand IBW-beleid

Het IBW bevat geen beleid over zoutwinning

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I, Nota van Toelichting: "Op dit moment vindt aan diepe delfstoffenwinning in het Waddengebied, naast de eerder genoemde gaswinning, zoutwinning plaats tussen Harlingen en Sexbierum. Overeenkomstig het beleid ten aanzien van bestaande gaswinning blijft ook deze winning onverlet. Als gevolg van de winning treedt bodemdaling op, die aanzienlijk sneller gaat dan eerder werd aangenomen. De bodemdaling strekt zich ook uit onder de Waddenzee. Gezien deze effecten is het kabinet van mening dat een vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet vereist is. De procedure hiervoor is gestart. In deze vergunning kunnen aanvullende eisen worden gesteld ten aanzien van de winning."

c. Aanleiding tot aanpassing

Alleen al het gegeven dat zoutwinning gevolgen heeft voor de Waddenzee (bodemdaling) maakt het noodzakelijk om het IBW op dit punt aan te vullen.

3.7. Ontgrondingen

Zandwinning

a. Bestaand IBW-beleid

- In 1974 is een contingeringsregeling ingesteld die zijn doorwerking heeft gevonden in het Beheersplan Ontgrondingen; op grond daarvan mag er in een achttal kombergingsgebieden in totaal 3,3 miljoen m³ zand worden gewonnen.
- Noord-Holland heeft een tekort, Fryslân een overcapaciteit; in Groningen houden vraag en aanbod elkaar ongeveer in evenwicht.
- Gezien de mogelijke effecten op het Waddeneecosysteem, de te verwachten bodemdaling als gevolg van de gaswinning, de zeespiegelstijging als gevolg van het broeikaseffect en de invloed op de positie van de kustlijn is er noodzaak de zandwinning in de Waddenzee te beperken. *Het beleid is er daarom op gericht de totale te winnen hoeveelheid te beperken tot de omvang die nodig is voor het waterstaatkundig onderhoud. Deze situatie zal rond het jaar 2000 bereikt moeten zijn.*
- Het rijk onderzoekt of het (voor het bedrijfsleven) benodigde zand ook van elders kan worden gehaald. Als dit tot gunstige resultaten leidt zal winning definitief kunnen worden beperkt tot het noodzakelijke waterstaatkundige onderhoud.
- Wanneer zand uit de Noordzee gewonnen gaat worden ligt het voor de hand dat er in Den Helder een ontziltingsinstallatie moet worden gebouwd. Daarmee zou kunnen samenhangen dat er in de Waddenzee een onderwaterdepot voor de overslag moet worden aangelegd. Rijkswaterstaat bestudeert hiertoe de mogelijke locaties. Het overslagpunt zou rond het jaar 2000 moeten zijn gerealiseerd. Voor het zover komt moeten uiteraard eerst de consequenties duidelijk zijn.

- Vooruitlopend op het laatstgenoemde punt stelt Rijkswaterstaat voor tot 2000 in het Noord-Hollandse deel een winning van 0,5 miljoen m³ op jaarbasis toe te staan en in het Friese deel 0,75 miljoen m³, tot een aanvaardbaar alternatief is gevonden.
- Het is zinvol om na te gaan of mede aan de vraag naar zand kan worden voldaan door gebruik te maken van secundaire grondstoffen als slakken.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal-regionaal:

- Het onderzoek "Mogelijkheden zandvoorziening na het jaar 2000 in Groningen, Fryslân en de noordelijke regio van Noord-Holland" d.d. 20 februari 1998 (Rijkswaterstaat, Waddenzee-provincies, Nederlandse Vereniging van Zandwinners) geeft inzicht in de situatie van de vraag naar en het aanbod van ophoogzand binnen de genoemde provincies voor de periode 1998-2010. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van het gelijktijdig uitgevoerde onderzoek "Vaargeulonderhoud en zandwinning in de Waddenzee en in de Eems-Dollard". Beide onderzoeken dragen alternatieven aan ten behoeve van de zandhandel om in te kunnen spelen op het nieuwe beleid van het geheel stoppen met de zandwinning (in de Waddenzee) voor het jaar 2000.
- De ontziltingsinstallatie is gerealiseerd.

Nationaal:

- pkb deel I: "De zandwinning in de Waddenzee is met ingang van 2000 beperkt tot het bij het regulier onderhoud vrijkomende zand".
- pkb deel I, Nota van Toelichting: "De haalbaarheid van vervangende mogelijkheden voor zandwinning in de Waddenzee is onderzocht. Op basis van de resultaten is besloten met ingang van 2000 zandwinning te beperken tot het bij het regulier vaargeulonderhoud vrijkomende zand en verder geen zandwinvergunningen meer af te geven. Het voor de kustsuppleties benodigde zand wordt onttrokken aan de Noordzeebodem op plaatsen dieper dan -20m NAP. De reden hiervan is dat zandwinning in de Waddenzee en zee-gaten tot gevolg heeft dat ontstane tekorten weer worden aangevuld met zand afkomstig uit de kustzone en de eilandkust zelf en dus leiden tot kusterosie".
- Het geplande onderwaterdepot bij Den Helder zal niet worden gerealiseerd.

c. Aanleiding tot aanpassing

Er is geen noodzaak om qua beleid de bestaande tekst aan te passen. Gelet echter op de recente ontwikkelingen die er toe hebben geleid dat in het jaar 2000 een nieuwe situatie is ontstaan, zou de tekst van het IBW wel kunnen worden aangepast aan de actuele situatie. Een aandachtspunt daarbij is het onderwaterdepot in de Waddenzee.

Schelpenwinning

a. Bestaand IBW-beleid

- De Vereniging van Nederlandse Schelpenvissers heeft een vergunning voor het vissen van schelpen in een aantal kombergingengebieden en buitendelta's in de Waddenzee en in de Noordzee. Er wordt met een drietal schepen gevist. Ook hier is een contingenteringregeling vastgesteld, en wel in 1977. Deze houdt in dat er een jaarlijks maximum bestaat van 140.000 m³. Het rijk zal in de komende jaren nagaan of dit kan worden gehandhaafd.
- Het is niet onmogelijk dat de behoefte aan schelpen enigszins toeneemt als gevolg van nieuwe toepassingen als vochtwerend materiaal en isolatie van woningen.

- Wij onderschrijven het rijksbeleid dat vooralsnog een winning van maximaal 140.000 m³ per jaar toestaat. Deze moet zoveel mogelijk in de geulen buiten de kwetsbare gebieden plaatsvinden. Momenteel is nader onderzoek in uitvoering naar de effecten van schelpenwinning op het watersysteem van de Noordzee en Waddenzee. In afwachting van de resultaten van dit onderzoek blijft het vigerend beleid zoals verwoord in het Beheersplan Ontgrondingen van kracht.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: *“De schelpenwinning in de Waddenzee wordt gereguleerd door contingentering en zonerings. Uitgangspunt is dat de jaarlijks gewonnen hoeveelheid schelpen niet meer mag bedragen dan de gemiddelde jaarlijkse natuurlijke aanwas. Schelpenwinning wordt alleen toegestaan beneden –5 meter NAP”*.
- pkb deel I, Nota van Toelichting: *“De maximum hoeveelheid te winnen schelpen in de Waddenzee is in de Landelijke Beleidsnota Schelpenwinning (1998) teruggebracht van 140.000 m³ naar 90.000m³ per jaar. In die nota is eveneens aanvullend onderzoek aangekondigd om het beleid in 2001 te evalueren. Afhankelijk van de resultaten hiervan zal in 2002 het schelpenwinbeleid zodanig worden bijgesteld. In ieder geval tot 2002 wordt de Waddenzee ten oosten van het wantij van Terschelling gevrijwaard van schelpenwinning. Door deze vrijwaring kunnen zich onderwaterbiotopen op schelpenbanken ontwikkelen. Uit aanvullend onderzoek moet blijken of dit inderdaad het geval is”*.
- *“MER Schelpenwinning, ter onderbouwing van het landelijk beleid”, juli 1998, RIKZ: “Geconcludeerd kan worden dat, landelijk gezien, niet alleen de hoogte van de jaarlijkse aanwas de ecologische inpasbaarheid van schelpenwinning bepaalt. Ook morfologische condities van een watersysteem en het vrijhouden van ecologische gevoelige gebieden van schelpenwinning bepalen de randvoorwaarden voor schelpenwinning. Afhankelijk van het gebied moet vastgesteld worden welk criterium richtinggevend zal zijn voor het beleid”*.
- *“Landelijke Beleidsnota Schelpenwinning”, december 1998, Ministerie van Verkeer en Waterstaat: maximale toegestane te winnen hoeveelheid schelpen in het Waddengebied is 210.000 m³ per jaar, waarvan 90.000 m³ in het pkb-gebied en 120.000 m³ in de drie mijlszone buiten het pkb-gebied”*.
- De tekst in de Nota van Toelichting op deel I pkb komt overigens niet geheel (meer) overeen met de onlangs, door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, versnelde procedure voor het bijstellen van het beleid. De evaluatie vindt nu op een zodanig moment in 2001 plaats dat vóór de vergunningverlening per 2002 (eventueel) nieuw beleid kan worden geformuleerd.

Regionaal:

- De Waddenprovincies hebben na het uitkomen van de MER Schelpenwinning en de Landelijke Beleidsnota Schelpenwinning geconstateerd dat er nogal wat zwakke punten in met name de MER aanwezig waren. Deze zijn voor een groot deel ondervangen door de aanvulling hierop die het Ministerie van Verkeer en Waterstaat naar aanleiding van de inspraakreacties heeft uitgebracht. Niet ondervangen is dat er met name nogal wat kennisleemtes zijn ten aanzien van de schelpbalans, morfologie en ecologische effecten van de schelpenwinning. Dit wordt tevens geconstateerd in de aanvullende informatie bij de MER.

De Waddenprovincies hechten er aan dat in de huidige vergunningperiode van drie jaar geprobeerd wordt deze ontbrekende gegevens te verzamelen door middel van onderzoek, met name ook daar waar het de ecologische effecten van schelpenwinning op het ecosysteem in de Waddenzee betreft. Zo nodig kan op grond hiervan daarna het beleid worden bijgesteld. De wens om onderzoek te initiëren en te stimuleren hebben de Waddenprovincies overgebracht aan het Ministerie van LNV die de Nb-wet-vergunning ver-

leent. Bij het inmiddels opgestarte onderzoek is de Stuurgroep Waddenprovincies betrokken via de begeleidingscommissie.

c. Aanleiding tot aanpassing

De ontwikkelingen blijven op dit moment binnen het IBW-beleid. Er is op dit moment hooguit aanleiding om de IBW-tekst aan te passen aan de actuele situatie en de bovengrens in dat verband naar beneden te verleggen (van 140.000 m³ naar 90.000 m³). Wanneer de onderzoeksresultaten bekend zijn is er een duidelijk moment om te bezien of het beleid moet worden aangepast.

3.8. Recreatie en toerisme

Algemeen

a. Bestaand IBW-beleid

- Het Waddengebied leent zich bijzonder goed om er vrije tijd aangenaam door te brengen.
- Sinds in de beleidsdoelstellingen op alle overheidsniveaus de betekenis van natuur en landschap primair is gesteld, is voor recreatie en toerisme een daarop afgestemd beleid ontwikkeld. Belangrijkste kenmerken daarvan zijn dat vrijetijdsactiviteiten en –voorzieningen niet langer onbeperkt kunnen groeien en dat bovendien aan gebiedsdelen zijn gebonden.
- Ook de herziene Nota Waddenzee gaat uit van een recreatiebeleid dat gericht is op stabilisering. Het rijk vraagt aan de provincies het recreatiebeleid verder uit te werken, waarbij voor de watersport nu ook het plafond voor de groei moet worden aangegeven.
- Belangrijk voor de beleidsuitwerking en –handhaving van rijk en provincie zijn de resultaten van het project Recreatie-onderzoek Kustwateren dat in 1994 van start is gegaan.
- In het algemeen volgt het IBW de herziene Nota Waddenzee. Na afronding van het project Recreatie-onderzoek Kustwateren zullen de provincies overwegen of de resultaten van dit project aanleiding geven tot een bijstelling van het beleid.
- *Het beleid ten aanzien van recreatie is gebaseerd op een zoneringsprincipe waarbij zoveel mogelijk voor verstoring gevoelige gebieden worden ontzien. Deze zoneringsprincipe is gebaseerd op de in het gebied aanwezige natuurlijke waarden en kent de volgende driedeling: zone recreatief medegebruik, zone beperkt recreatief medegebruik en zone geen of nauwelijks recreatief medegebruik. In het IBW wordt deze betrekkelijk grove zoneringsprincipe nader uitgewerkt naar de specifieke situatie in het westelijk, midden en oostelijk Waddengebied.*

b. Recente ontwikkelingen

Internationaal:

- Vanuit het Interregionaal Project Duurzaam Toerisme vloeien voorstellen voort voor nieuw, Interregionaal beleid op het terrein van recreatie en toerisme, waarbij het principe van duurzaamheid uitgangspunt is. Daarnaast worden, ook in Interregionaal verband, projecten ontwikkeld en uitgevoerd. Het nieuwe beleid zal in de loop van 2000 verder inhoud krijgen en tijdens de Interregionale Conferentie in het najaar van 2001 te Dokkum een belangrijk agendapunt zijn.

Nationaal:

- pkb deel I: *"Het rijksbeleid ten aanzien van de recreatie op de Waddenzee is gericht op het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik en het ontwikkelen van duurzame vormen van recreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is. Voor het recreatief medegebruik geldt een zoneringsplan waarbij de voor verstoring gevoelige gebieden worden ontzien"*.
- pkb deel I: "Aan de Waddenprovincies wordt gevraagd om het recreatiebeleid voor de Waddenzee met inachtneming van deze pkb verder inhoud te geven".
- pkb deel I, Nota van Toelichting: "Met het oog op het beheersbaar maken en houden van recreatie op de Waddenzee is het nodig om een goed inzicht te krijgen op huidige en toekomstige recreantenstromen, zodat, mede op basis daarvan, stabiliserende en regulerende beleidsbeslissingen kunnen worden genomen. Het kabinet nodigt de Waddenprovincies uit om hiertoe in de eerste helft van de planperiode een gezamenlijk onderzoek te doen. Er zal moeten worden onderzocht hoe een beter beeld kan worden verkregen van de natuurlijke draagkracht van het gebied. Uit het onderzoek zal voorts duidelijk moeten worden op welke wijze en met welke middelen het huidige recreatieve medegebruik, in relatie tot de natuurlijke draagkracht van het gebied, gereguleerd zou kunnen worden".

c. Aanleiding tot aanpassing

Voor dit algemene deel bestaat er geen noodzaak tot aanpassing. Het zoneringsprincipe blijft overeind.

Het IBW zou wel kunnen worden aangepast aan de actuelere en meer gedetailleerde opvattingen en denkbeelden over het stimuleren en ontwikkelen van duurzame vormen van toerisme en extensieve recreatie.

Dag- en verblijfsrecreatie

a. Bestaand IBW-beleid

- De aard en de omvang van dagrecreatie-activiteiten worden vooral beïnvloed door de opvangcapaciteit van toeristen op (vooral) de eilanden en (in mindere mate) in de kustzone.
- Omdat het in de eerste plaats om een natuurgebied gaat heeft elke recreant te maken met een beperkte toegankelijkheid. Deze toegankelijkheid is gebaseerd op het elders genoemde zoneringsprincipe en wordt vooral geregeld op basis van de Natuurbeschermingswet.
- In hoeverre of in welke mate recreatie-activiteiten verstoring van natuurfuncties teweeg kunnen brengen is voortdurend onderwerp van discussie. Er is meer informatie nodig om het verband te kunnen leggen tussen natuur en recreatie en de onderlinge effecten. Tot het moment waarop die informatie beschikbaar is, is het minder gewenst nieuwe initiatieven voor uitbreiding van verblijfsactiviteiten op de eilanden te (laten) nemen.
- Al naar gelang de ontwikkelingen in de toeristenstroom en hun recreatiegedrag in relatie tot de kwetsbaarheid van de natuur daar aanleiding toe geven zal de zoneringsplan en de daarbij horende regulering moeten worden aangepast.

b. Recente ontwikkelingen:

- In het kader van het ROK zijn diverse onderzoeken gedaan. Eén daarvan betreft de invloed van diverse verstoringsbronnen op het gedrag en habitatgebruik van gewone zeehonden. Op basis hiervan wordt geadviseerd voor verstoring 1200 m als een veilige afstand aan te merken. Een tweede heeft betrekking op de effecten van verstoring door mensen op Wadvogels. Hieruit kwam naar voren dat verstoringsproblemen zeer complex zijn, en dat de effecten van verstoringen op de conditie en voortplanting van vogels alleen begrepen kunnen worden met behulp van gedetailleerd onderzoek aan individuele vogels, hun voedselopname en de voedselbeschikbaarheid in hun leefgebied.

- zie voor het overige bij 'algemeen'.

c. Aanleiding tot aanpassing

Er kan worden geconcludeerd dat het inzicht in verstoringsproblematiek en draagvlak van het gebied nog niet veel verder is gekomen. Het ROK leidt tot conclusies, die geen basis kunnen vormen voor ander beleid. Het is in dat verband dan ook de vraag of het in de pkb voorgestelde onderzoek van rijk en provincies voldoende betrouwbare informatie aan kan leveren.

Watersport

a. Bestaand IBW-beleid

- Met het in 1985 uitbrengen van het Watersportplan voor het Waddenzeegebied is een visie over de gewenste ontwikkeling van de watersport in het gebied gepresenteerd. Met het oog op de voorgenomen evaluatie na vijf jaar werd in 1988 een herhalingsonderzoek uitgevoerd. Het evaluatierapport met beleidsvoorstellen verscheen in 1991. De beleidsvoorstellen zijn in het IBW overgenomen en aangevuld met kwantitatieve aanduidingen voor jachthavenontwikkeling.
- De hoofddoelstelling van het IBW geldt voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de watersport als randvoorwaarde: *het hanteren van een stabilisatieniveau tot waarop de watersport zich in de Waddenzee kan ontwikkelen blijft gewenst. De norm "1 boot per 20 ha betond of bebakend vaarwater" is daarbij een graadmeter.*
- De aantallen ligplaatsen waarin bovengenoemd stabilisatieniveau kan worden uitgedrukt kunnen slechts een indicatief karakter hebben. De uitbreiding van een bestaande havenaccommodatie voor de watersport wordt vooral beoordeeld op:
  - de bijdrage die geleverd wordt in de passantenaccommodatie;
  - de verhouding tot de ligplaatsontwikkeling in het achterland;
  - het te verwachten aantal nieuwe vaste ligplaatshouders dat de Waddenzee voornamelijk als vaargebied zal kiezen;
  - de effecten daarvan op de samenstelling van de watersportvloot (mogelijkheid tot droogvallen door platbodemschepen);
  - de functie van de haven voor Noordzeegaande watersport;
  - het effect van de locatie van de haven op de ingestelde zonering.
- de volgende doelstellingen en uitgangspunten van het Watersportplan 1985 blijven van kracht:
  - het beleid voor de watersport in het Waddenzeegebied richt zich op het wegnemen van knelpunten binnen de watersport zelf (tekort aan ligplaatsen) en knelpunten in verband met de belangen van natuur en landschap (eventuele verstoring door de pleziervaart);
  - de (ontwikkeling van de) watersport is ondergeschikt aan de belangen van natuur en landschap;
  - kust- en eilandbewonders hebben recht op een redelijk aantal vaste ligplaatsen;
  - passanten moeten buiten de piekperioden voor overnachting redelijk geaccommodeerd kunnen worden in aan de Waddenzee gelegen havens;
  - in de piekperioden wordt uitwijken naar accommodatie in het binnenwater, afmeren in centrale gedeelten van havenkommen, ankeren en droogvallen op redes aanvaardbaar geacht;
  - in alle havens moeten sanitaire voorzieningen en afgiftemogelijkheden voor afval aanwezig zijn;
  - het aantal jachthavens moet worden gestabiliseerd;
  - uitbreiding van ligplaatsen voor passanten tot een nader te bepalen niveau moet beperkt blijven tot de Westelijke Waddenzee en het Eemsgebied;
  - er moet een voldoende aantal vluchtmogelijkheden zijn.

- In het bestaande recreatiebeleid wordt onderscheid gemaakt tussen het westelijk deel, het middengebied en het oostelijk deel. Ook het Watersportplan 1985 hanteert deze indeling bij de bepaling van jachthavencapaciteiten, maar benoemt deze deelgebieden als zones. Het in 1988 verschenen Beheersplan Recreatie voor het Waddenzeegebied van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij onderscheidt dezelfde deelgebieden.
- Het westelijk deel en het gebied bij Delfzijl/Termunterzijl zijn in het bestaande beleid aangegeven als gebieden waar nog een verdere ontwikkeling van de watersport kan plaatsvinden. Dit blijft van kracht. Het middengebied onderscheidt zich als het meest gevoelig voor negatieve beïnvloeding door bijvoorbeeld verstoring van de rust. Het beleid van het Watersportplan 1985 waarbij het middengebied zoveel mogelijk van intensivering van de watersport moet worden gevrijwaard wordt daarom voortgezet.
- *Ontwikkeling van de watersport in de drie onderscheiden deelgebieden kan plaats vinden voor zover dat zich verdraagt met de ecologische functies.*
- Het westelijk Waddenzeegebied: het merendeel van de meest bevaren aangegeven geulen voert niet over wantijen of dicht langs droogvallende delen. Hier is de kans op confrontaties tussen natuurfuncties en watersport waarschijnlijk minder groot. Vooralnog blijven de wantijroutes ten oosten van Texel en ten zuiden van Vlieland voor de pleziervaart beschikbaar. De resultaten van het Recreatie-onderzoek Kustwateren zullen moeten uitwijzen of in deelgebieden binnen de zone “beperkt recreatief medegebruik” de toegankelijkheid moet worden aangepast. Te denken valt aan het Wad ten zuiden van de Vliehors (op de Waardgronden) en delen van het Balgzand-Breehorng gebied.
- Het middengebied (het Friese en Groninger Wad): dit kenmerkt zich door een geringe bevaarbaarheid vanwege grote oppervlakten droogvallende delen en het voorkomen van relatief veel wantijen. De kwetsbaarheid van de natuur in dit deel is groot. Daarentegen is de toegankelijkheid voor de watersport beperkt tot boten met een geringe diepgang en/of de mogelijkheid tot droogvallen. De huidige betonde en bebakende routes over de wantijen blijven beschikbaar voor de pleziervaart. Om de kans op een eventuele toename van de rustverstoring in de nabijheid van die wantijroutes te voorkomen is het niet bij voorbaat uitgesloten dat er plaatselijk tot een uitbreiding van de gesloten gebieden moet worden overgegaan. Op basis van het eerder vermelde onderzoek zal een begrenzing daarvan vastgesteld moeten worden. Te denken valt aan de volgende gebieden: het Wad tussen de wantijroute via het Oosterom en het Staatsnatuurmonument de Boschplaat op Terschelling, en gebieden nabij de wantijroute over het Wierumerwad.
- Het oostelijk Waddenzeegebied (het Eems-Dollardgebied): voor de Dollard geldt een restrictief beleid dat vergelijkbaar is met dat voor de middenzone. Verder worden geen specifieke aanvullende maatregelen genomen.
- havens en watersportaccommodaties: aangegeven wordt op welke wijze de aard en omvang van havenaccommodaties rond de Waddenzee zich – in de lijn van de Nota Waddenzee – kunnen ontwikkelen. De genoemde aantallen ligplaatsen voor uitbreiding zijn indicatief:
- Andere waterrecreatie-activiteiten: het IBW noemt hier het visbootje, de open catamaran, de kano, de surfplank, de speedboot, de jetski of waterscooter en het wadlopen.
- Visbootje: voor zover gebruikers van visbootjes kiezen voor gebieden die (in de toekomst) vallen onder de werking van de Natuurbeschermingswet, geldt voor hen dezelfde beperking als voor de “grote” watersporters. Een visbootje dat een vaste ligplaats heeft of krijgt in een jachthaven geldt planologisch gezien eenvoudigweg als “een boot”. De kleinere concentraties van visbootjes hier en daar langs de kust kunnen gehandhaafd blijven.
- Catamaran, kano en surfplank: deze vaartuigen hebben een beperkte actieradius, maar ook het vermogen om in ondiepe en dus vaak kwetsbare gebieden door te dringen. Het gebruik van deze vaartuigen kan daardoor snel in aanraking komen met beperkende maatregelen, zeker wanneer de populariteit verder gaat toenemen. Vooralnog is er geen

aanleiding specifiek hierop gerichte maatregelen te treffen. Dat houdt ook in dat de bestaande locaties van waaruit met catamarans en surfplanken kan worden gestart gehandhaafd kunnen blijven. Nieuwe locaties worden echter niet toegestaan.

- *Gemotoriseerde kleine (planerende) vaartuigen, geschikt om hoge snelheden te ontwikkelen, horen in de Waddenzee niet thuis.* In dit verband moet het gebruik van de zogenaamde jetski of waterscooter in het Waddenzeegebied worden verboden.
- Wadlopen: een activiteit die in het gebied acceptabel is. Een te grote belangstelling kan echter tot gevolg hebben dat de veiligheid van de deelnemers in gevaar komt en dat de landschappelijke en natuurlijke waarden verstoord worden. In de provincies Groningen en Friesland is het wadlopen gereguleerd in de Wadloopverordening. Uitgangspunt is de veiligheid van de wadloper. Gebleken is dat zich in de praktijk een aantal problemen voordoet dat terug te voeren is op enerzijds het wadlopen zelf en anderzijds op de van toepassing zijnde regelgeving: “daarom werken wij thans aan een herziening van de verordening. In dat verband gaan wij na of het zinvol is naast het veiligheidsaspect het natuurbelang er als uitgangspunt aan toe te voegen. Verder zal er aandacht worden besteed aan nieuwe vormen van wadlopen zoals zwerftochten en wadlopen vanaf droogvallende schepen. Ook de handhaving van de verordening is een belangrijk aandachtspunt. Wij zullen tevens bekijken of het wenselijk is nieuwe afspraken tussen de wadlooporganisaties onderling te formuleren. Deze zouden kunnen resulteren in een zekere quotering/zonering in de vorm van kleinere aantallen per tocht en gebiedsafspraken”.
- Onderzoek en uitwerking: omdat er al geruime tijd behoefte bestaat aan meer inzicht in de effecten van watersport op de natuur in het Waddenzeegebied is in 1994 een start gemaakt met het project Recreatie-onderzoek Kustwateren. De provincies participeren in dit project. In dat kader zullen de provincies zorgdragen voor de opbouw en uitvoering van een monitoringsprogramma waarbinnen onder meer aandacht wordt besteed aan:
  - een jaarlijkse inventarisatie van sluispassages;
  - het jaarlijks inventariseren van aankomsten en overnachtingen in de havens;
  - het periodiek uitvoeren van visuele waarnemingen vanuit de lucht bij hoog- en laag water.
- Na afronding van het project Recreatie-onderzoek Kustwateren zal worden nagaan of de resultaten van het onderzoek aanleiding geven tot een bijstelling van het in het IBW geformuleerde beleid.

b. Recente ontwikkelingen:

Nationaal:

- pkb deel I: *“Er mogen geen nieuwe jachthavens in of direct grenzend aan de Waddenzee worden aangelegd.* In de westelijke Waddenzee en in het Eemsgebied wordt een beperkte capaciteitsvergroting binnen bestaande havens mogelijk geacht. *Het aantal ligplaatsen voor de recreatievaart in de bestaande havens in of direct grenzend aan de Waddenzee mag maximaal 4400 bedragen”.*
- pkb deel I: *“De Waddenzee mag niet worden gebruikt voor waterskiën, jetskiën en vergelijkbare gemotoriseerde activiteiten. Er mogen in de Waddenzee geen speedboten worden gebruikt”.*
- pkb deel I, Nota van Toelichting: “Met het oog op het beheersbaar maken en houden van recreatie op de Waddenzee is het nodig om een goed zicht te krijgen op huidige en toekomstige recreantenstromen, zodat, mede op basis daarvan, stabiliserende en regulerende beleidsbeslissingen kunnen worden genomen. Het kabinet nodigt de Waddenprovincies uit om hiertoe in de eerste helft van de planperiode een gezamenlijk onderzoek te doen. Er zal moeten worden onderzocht hoe een beter beeld kan worden verkregen van de natuurlijke draagkracht van het gebied. Uit het onderzoek zal voorts duidelijk moeten worden op welke wijze en met welke middelen het huidige recreatieve medegebruik, in relatie tot de natuurlijke draagkracht van het gebied, gereguleerd zou kunnen worden. Het is daarbij van belang om instrumenten aan te reiken met behulp waarvan de druk op

de natuur kan worden gestabiliseerd of verminderd (dit laatste in beginsel met inachtneming van het hieronder uiteengezette capaciteitsbeleid). In dat verband is het tevens van belang om na te gaan in hoeverre de bestaande monitoringsystemen moeten worden verfijnd en/of aangepast, een en ander zoveel mogelijk in internationaal verband met Duitsland en Denemarken. Vanwege het uitstralend effect van het IJsselmeer als bron-gebied hebben de provincies Fryslân en Noord-Holland afgesproken om bij afwegingen m.b.t. het capaciteitsbeleid voor het IJsselmeer ook de relatie met het Waddenzeebeleid te betrekken. Deze afspraak is in lijn met het streven naar het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik van de Waddenzee, en illustreert tevens het in deze pkb vastgelegde beginsel van de externe werking. Dit brengt met zich mee dat plannen voor de aanleg of uitbreiding van jachthavens rond het IJsselmeer met behulp van het afwegingskader van de pkb worden beoordeeld op de mogelijke effecten van de daaruit voortvloeiende vaardruk op de Waddenzee.

- pkb deel 1, Nota van Toelichting: “Uit het in 1996 gepubliceerde Recreatie Onderzoek Kustwateren (ROK) komt naar voren dat de omvang van de (grote) watersport vooralsnog niet frustrerend heeft gewerkt op de hoofddoelstelling van de pkb. Uit de Natuurbalans 1998 blijkt echter dat het recreatief gebruik een ongestoorde natuurlijke ontwikkeling in principe tegenwerkt. Het zijn dan ook niet zozeer de aantallen vaartuigen, die zich veelal in de vaargeulen ophouden, maar eerder plaats, tijd en gedrag van vaartuigen en opvarenden die kunnen leiden tot verstoring. Op deze laatste aspecten dient met name te worden gestuurd”.
- pkb deel 1, Nota van Toelichting: “In de pkb Waddenzee 1993 werden de Waddenprovincies gevraagd om het capaciteitsbeleid, specifiek gericht op jachthavens, nader uit te werken, waarbij in de westelijke Waddenzee en in het Eemsgebied een beperkte capaciteitsvergroting voor de recreatievaart binnen bestaande havens, in het bijzonder passantenligplaatsen, mogelijk werd geacht. De provincies hebben dit beleid in hun in maart 1999 vastgestelde nota ‘Naar een nieuw watersportbeleid voor de Waddenzee’ vertaald in een toegestane uitbreiding met 400 ligplaatsen met circa 10% ten opzichte van 1998, toen er in totaal 3930 ligplaatsen aanwezig waren in de havens in en grenzend aan de Waddenzee (bijlage 1 van de nota ‘Naar een nieuw watersportbeleid voor de Waddenzee’). Voor de periode na 2005 is door de provincies een eventuele verdere uitbreiding afhankelijk gesteld van monitoring en nader onderzoek naar de effecten op de ecologische belevingswaarden.
Het kabinet is van mening dat een capaciteitsvergroting voor de recreatievaart met circa 400 ligplaatsen in de westelijke Waddenzee en het Eemsgebied acceptabel is tot het eind van de planperiode van de pkb. Het maximum aantal ligplaatsen voor de recreatievaart in de havens in of direct grenzend aan het pkb-gebied komt daarmee op 4400. Het kabinet beschouwt deze omvang als de bovengrens voor de planperiode. Hiermee wordt aangesloten bij de groeitrend van de afgelopen jaren, die in de periode 1982-1998 gemiddeld minder dan 1% per jaar bedroeg. De uitbreiding met circa 400 plaatsen kan het in 1998 door de provincies gesignaleerde tekort opheffen. Dit beleid heeft betrekking op de havens zoals opgenomen in bijlage 1 van de nota ‘Naar een nieuw watersportbeleid voor de Waddenzee’ van de Stuurgroep Waddenprovincies van 25 maart 1999.
- pkb deel 1, Nota van Toelichting: “In de pkb is nu ook expliciet aangegeven dat het beleid ten aanzien van recreatie is gericht op het ontwikkelen van duurzame vormen van recreatie. Hiermee wordt met name beoogd ruimte te scheppen voor nieuwe, economische activiteiten die zich goed verhouden met de hoofddoelstelling van de pkb. De wijze waarop op de wat langere termijn inhoud aan het begrip duurzaam recreatief medegebruik kan worden gegeven is momenteel onderwerp van discussie in het interregionale samenwerkingverband tussen Denemarken, Duitsland en Nederland (de drie Waddenprovincies). Hierbij onderzoeken de drie regionale overheden, samen met belangenorganisaties op de terreinen van natuurbescherming, recreatie en toerisme, de mogelijkheden voor een ontwikkelingsrichting van duurzaam recreatief medegebruik in het Waddengebied. Dit project “Integrated Coöperation on the Sustainable Development of Tourism and

Recreation in the Wadden Sea Area” richt zich op de doelstellingen zoals die zijn geformuleerd op de trilaterale regeringsconferentie in Stade (1997). Doel is de totstandkoming van een beleidsvisie op de ontwikkeling van werkgelegenheid en versterking van de regionale economie door stimulering van natuur- en milieuvriendelijk toerisme. Aandachtsgebied is de integrale Waddenzeeregio met de drie geografische geledingen: eilanden, Waddenzee en kuststrook. Nevendoelstelling is te bevorderen dat de interregionale samenwerking wordt gekoppeld aan actieve deelname van belangenorganisaties en zo mogelijk van de lokale bevolking. Op de volgende trilaterale regeringsconferentie zullen de regionale overheden concrete voorstellen doen aan de drie nationale overheden. Doorvertaling en implementatie van op basis van deze voorstellen genomen beslissingen is in beginsel een verantwoordelijkheid voor de provincies”.

- pkb deel 1, Nota van Toelichting: “Watersportactiviteiten, zoals waterskiën, jetskiën, vergelijkbare gemotoriseerde activiteiten en het gebruik van speedboten, zijn niet direct georiënteerd op de beleving van natuur en landschap van de Waddenzee. Deze activiteiten hebben relatief veel ruimte nodig. De effecten hiervan op het natuurlijk milieu, door rustverstoring, geluidhinder en golfvorming, en de effecten op de specifieke rust, natuur- en landschapsbeleving zijn zodanig dat deze vormen van watersport naar de mening van het kabinet niet in de Waddenzee thuishoren. De in de pkb Waddenzee 1993 opgenomen aanwijzing van twee kleine snelvaargebieden bij Oudeschild en Den Helder –waar sneller varen dan 20 km en in Oudeschild tevens waterskiën is toegestaan- is conform de aankondiging in de vorige pkb Waddenzee geëvalueerd in het licht van de hoofddoelstelling.

Uit die evaluatie is gebleken dat de activiteiten in de snelvaargebieden slechts zeer geringe negatieve ecologische effecten hebben en dat het onwaarschijnlijk is dat de snelvaarzones de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied schaden.

Het kabinet is echter van mening dat het niet wenselijk is de uitzonderingspositie die met de instelling van de twee snelvaargebieden is gecreëerd te continueren. Van deze uitzonderingspositie zou een precedentwerking kunnen uitgaan naar andere activiteiten in de Waddenzee. Besloten is daarom de snelvaargebieden niet langer te laten voortbestaan. Het opheffen van de snelvaargebieden heeft als consequentie dat sneller varen dan 20 km per uur alleen nog toegestaan is in een aantal betonde vaargeulen. De Regeling snelle motorboten Rijkswateren 1995 zal met betrekking tot genoemde snelvaargebieden en waterskiën bij Oudeschild worden aangepast. Hierbij zal een overgangstermijn in acht genomen worden van 3 jaar, gerekend vanaf het moment van goedkeuring van deze pkb door de Eerste Kamer.

Omdat waterskiën alleen in het snelvaargebied bij Oudeschild is toegestaan, wordt met de opheffing van dat snelvaargebied waterskiën op de gehele Waddenzee verboden.

Regionaal:

- In maart 1999 werd door de Waddenprovincies de nota “Naar een nieuw Watersportbeleid voor de Waddenzee” vastgesteld. Deze nota dient als bouwsteen voor de herziening van het IBW. Het rijk is in overweging gegeven de nota eveneens als bouwsteen te gebruiken bij de herziening van de pkb. De ontwikkeling van de Watersportnota werd voorbereid vanuit de projectgroep PIROK (Project Implementatie Recreatie Onderzoek Kustwateren). Uit deze naamgeving blijkt al dat de projectgroep de resultaten van het Recreatie Onderzoek Kustwateren (ROK; 1996) als uitgangspunt diende te nemen bij het beantwoorden van de vraag of het recreatieve beleid, zoals verwoord in pkb en IBW, aangepast zou moeten worden. De Watersportnota laat de norm “1 boot per 20 ha betond of bebakend vaarwater” in het westelijk deel van het Waddengebied en in de regio Delfzijl/Termunterzijl los.
- De Watersportnota biedt aan bepaalde jachthavens in het Waddenzeegebied een zekere ontwikkelingsruimte en neemt daarbij het feitelijk in het jaar 1998 aanwezige aantal lig-

plaatsen (3930) als uitgangspunt. De Watersportnota kent twee fases. Op basis van een gesignaleerd tekort aan ligplaatsen wordt in de nota beargumenteerd aangegeven dat er in de eerste fase (zijnde een periode van vijf jaar) een uitbreiding mogelijk is van ca. 400 ligplaatsen in het westelijk Waddengebied (Den Helder, Den Oever, Harlingen, Texel, Vlieland, Terschelling) en bij Delfzijl/Termunterzijl. Voor de overige havens (Ameland, Schiermonnikoog, Lauwersoog, Noordpolderzijl, Nieuw Statenzijl) blijft het capaciteitsbeleid gericht op stabilisering. Nu in beginsel de mogelijkheid wordt geboden om de ligplaatscapaciteit van bepaalde jachthavens uit te breiden, dient de vraag zich aan hoe deze uitbreidingsruimte, die gebaseerd is op de feitelijke situatie van 1998, zich verhoudt tot de door het IBW geboden ruimte voor deze jachthavens (en dus ook tot de feitelijke situatie waarop het IBW zich baseert). Voorts moet per jachthaven in beeld worden gebracht wat de actuele planologische situatie (inclusief planvorming) is. Tenslotte moet worden vastgesteld welke jachthavenlocatie al dan niet concreet mag uitbreiden. Al deze vragen behoordten niet tot de projectopdracht PIROK en dienen derhalve nu beantwoord te worden. In een brief aan de Colleges van B&W van de betreffende gemeenten en aan de besturen van de Vereniging van Waddenkustgemeenten (VWG) en het Overleg Orgaan Waddeneilanden (OOW) heeft de Stuurgroep Waddenprovincies aangegeven dat het het voornemen is om de betreffende gemeenten uit te nodigen om in onderling overleg tot een nadere verdeling te komen. Om dit overleg te doen slagen moet er overeenstemming zijn over het onderliggende (cijfer)materiaal en een eenduidige interpretatie daarvan. In ambtelijk en vervolgens bestuurlijk overleg moet deze overeenstemming worden bereikt.

Per jachthavenlocatie moet duidelijkheid komen over het volgende:

1. de basis voor het IBW 1995 (de feitelijk aanwezige aantallen ligplaatsen);
2. de beschrijving in het IBW 1995 van de toenmalige situatie en de daaraan gekoppelde uitbreidingsmogelijkheden;
3. de feitelijk aanwezige aantallen ligplaatsen in 1998 (immers de basis voor de door de Watersportnota toegestane uitbreiding van 400);
4. de resultaten van een vergelijking tussen het IBW 1995 en de feitelijke situatie van 1998 op (saldo);
5. de mate waarin de Watersportnota in beginsel verdere uitbreiding bovenop het IBW toestaat;
6. de actuele planologische situatie (inclusief planvorming).

Over het bovenstaande moet in de loop van 2000 duidelijkheid en overeenstemming worden bereikt.

De Watersportnota stelt dat in het IBW (of een herziene paragraaf daarvan) de geboden ruimte voor de komende 5-10 jaar wordt vastgelegd en dat de ruimtelijke inpassing daarvan moet worden geregeld in het kader van bestemmingsplanwijzigingen conform de Wet op de Ruimtelijke Ordening. In dat kader worden nadere voorwaarden aan uitbreidingsplannen gesteld.

Voorts stelt de Watersportnota dat uitbreidingsplannen conform het IBW zullen worden getoetst aan een aantal doelstellingen (zie blz. 51 en 52 van het IBW).

- Andere onderdelen van de Watersportnota betreffen o.a.:
  - visboot: geen wijziging t.o.v. het IBW;
  - zeekayak: kleinschalige kampeerfaciliteiten aan de Waddenkust, bijvoorbeeld nabij jachthavens, worden noodzakelijk geacht;
  - catamaran en windsurfplank: geen wijziging t.o.v. het IBW;
  - speedboot en jetski: geen wijziging t.o.v. het IBW; er komen op de Waddenzee geen nieuwe locaties voor watersportvormen met speedboten, waterscooters/jetski's zoals bij Den Helder en ten zuidoosten van Texel. Deze vormen van watersport horen in principe op de Waddenzee niet thuis;
  - relatie met het IJsselmeer: grootschalige ontwikkeling van havenaccommodaties in het noordelijk deel van het IJsselmeer dienen kritisch en terughoudend op het uitstralend effect ervan op de vaarintensiteit op de Waddenzee te worden beoordeeld.

Het is noodzakelijk de relatie tussen de watersport op het IJsselmeer en watersport op de Waddenzee in beeld te brengen. Resultaten van onderzoek hiernaar kunnen leiden tot inzichten die de afstemming van het ontwikkelingsbeleid voor het IJsselmeer en het terughoudender watersportbeleid voor de Waddenzee bevorderen. Vanwege het uitstralend effect van het IJsselmeer als brongebied zullen de provincies Fryslân en Noord-Holland bij afwegingen binnen het capaciteitsbeleid voor het IJsselmeer ook de relatie met het Waddenzeebeleid betrekken. De ontwikkeling van de watersport op het IJsselmeer wordt gestuurd vanuit het kader zoals dat door de IJsselmeerprovincies is vastgelegd in het Interprovinciaal Beleidsplan IJsselmeer. Bestuurlijke afstemming hierover is mogelijk binnen de Stuurgroep IJsselmeer en Markermeer (STIJM).

- relatie met het Lauwersmeer: als relatief klein en ondiep vaarwater draagt het Lauwersmeer op zichzelf een geheel ander karakter dan het IJsselmeer. Toekomstige ontwikkelingen in/bij de zoetwaterhavens van Zoutkamp en Oostmahorn zullen moeten passen binnen de beleidsvisie volgend uit de status van Nationaal Park (i.o.). Van hieruit wordt geen buitensporige verhoging van de vaardruk op het Groninger en Friese Wad verwacht.
- bij toekomstige uitbreidingsplannen voor jachthavens of realisering van marina's, rond IJsselmeer en Lauwersmeer, zullen de Waddenprovincies, uitgaande van het begrip Integraal Kustzonebeheer, in het kader van procedures ex art. 10 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de mogelijke effecten voor de vaardruk op de Waddenzee mede beoordelen. Het uit jurisprudentie ontwikkelde en vervolgens in de nieuwe Nb-wet (januari 1998) opgenomen begrip externe werking biedt hiervoor eveneens aanknopingspunten;
- wadlopen: de actuele situatie wordt beschreven (nieuw convenant van maart 1999);
- de totstandkoming van de gedragscode "Wad-gebruiksaanwijzingen";
- de instelling van het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied (TOW);
- realiseren van kleinschalige vormen van watersportvoorzieningen: ankerboeien nabij jachthavens en kleinschalige kampeermogelijkheden verspreid in het Waddengebied (o.a. ten behoeve van zeekanovaarders);
- monitoring: voortzetting en waar mogelijk verfijning van het jaarlijks monitoringsprogramma gericht op sluispassages en jachthavenbezoek (per 1998 werd al een verfijning doorgevoerd). Het is belangrijk om naast cijfermateriaal ook te kunnen beschikken over meer kwalitatieve informatie. Daarom zal, in samenwerking met het Wadden Handhavings Overleg (WHO), ook informatie worden verzameld uit de rapportage van de inspectiediensten en het KLPD;
- het onderzoeken van de mogelijkheid/haalbaarheid van een signaleringssysteem bezettingsgraad jachthavens;
- de bevordering van extensieve recreatievormen;
- het voor de recreatiesector formuleren van beleidsuitgangspunten gebaseerd op het in Europees verband ontwikkelde begrip Integrated Coastal Zone Management (integraal kustzonebeheer), waarbij de Waddenprovincies kiezen voor het ontwikkelen van duurzame vormen van recreatie en toerisme; m.b.t. de echte integraliteit wordt erop gewezen dat dit pas het geval kan zijn als ook de eilanden en de kuststrook bij het Interprovinciaal Waddenbeleid wordt betrokken. In het kader van watersportbeleid geldt integraliteit in het bijzonder voor de ontwikkelingen rondom IJsselmeer en Lauwersmeer;
- belevingswaarde: gepleit wordt voor het formuleren van streefbeelden voor de Waddenzee in termen van beleving zoals die ook voor natuur- en milieuparameters gedefinieerd zijn;
- zonerings: gelet op de goede ervaringen is er geen reden op het huidige zoneringsstelsel aan te passen;
- er wordt een streefbeeld voor de langere termijn geschetst die er vanuit gaat dat er nog beperkte ruimte is voor een beheersbare, zo nodig gefaseerde, ontwikkeling van

- die vormen van watersport die passen bij, en rekening houden met de kwetsbaarheid van de natuurlijke omgeving, die daarvan ook op langere termijn geen schade mag ondervinden;
- gedacht wordt aan het (opnieuw) invoeren en handhaven van een regeling die voorziet in een maximale aanlegduur in een volle jachthaven. Indien nabij bestaande jachthavens een geschikte rede ligt dient ankeren aldaar in principe tot de mogelijkheden te behoren;
- het onderzoeken van de relatie tussen enerzijds de recreatievaart en anderzijds de verstoring van Wadvogelconcentraties, de waterkwaliteit en de belevingswaarde. In dit verband is er contact met het Ministerie van LNV over een onderzoek naar de natuurlijke draakkracht van het Waddenzeegebied en de mogelijkheid daarbij sturingsinstrumenten te ontwikkelen dan wel te verfijnen;
- de haalbaarheid van een kwaliteitseis voor zeevarenden wordt nader onderzocht;
- er worden activiteiten ontplooid gericht op de Beleidsagenda Milieu, Recreatie en Toerisme (VROM) en Wadden-watersport.
- Om het aantal wadlopers en wadlooptochten te reguleren hebben de Waddenprovincies een Wadloopverordening gemaakt en met de wadlooporganisaties een convenant gesloten, gericht op de veiligheid van de wadlopers en, als afgeleid motief, de bescherming van natuurwaarden.

c. Aanleiding tot aanpassing

Gelet op het vorenstaande is het noodzakelijk dit onderdeel van het IBW volledig aan te passen, waarbij de Watersportnota de basis is.

3.9. Visserij

Algemeen

a. Bestaand IBW-beleid

- Bij visserij in de Waddenzee gaat het vooral om garnalen, kokkels en mossels. Hiermee zijn ruim duizend directe arbeidsplaatsen gemoeid (inclusief verwerking) . Er houden zich ruim 98 schepen bezig met de garnalen, 88 met de mossel- en 37 met de kokkelvisserij. Er zijn daarnaast 89 vergunningen verleend voor de handkokkelvisserij.
- De garnalenvisserij is verspreid, de mosselkwekerij vindt plaats op ongeveer 450 percelen ten westen van het Terschellinger wantij, waar ongeveer 3.200 ha hiervoor bruikbaar is (op een bruto oppervlakte van 6.000 ha). Een deel hiervan is gevoelig voor storm en verzanding. De productie van kokkels is zeer variabel als gevolg van sterk wisselende omstandigheden.
- Niet alleen de visserij in de Waddenzee is van belang. Ook in de aangrenzende strook Noordzee worden visserij-activiteiten uitgeoefend o.a. door de garnalen en kokkelvissers.
- Mossels en kokkels vormen een belangrijke voedingsbron voor allerlei soorten vogels. Door de wisselend aanwezige hoeveelheden als gevolg van natuurlijke omstandigheden bestaat er als het ware een zekere concurrentie tussen vissers (economie) en vogels (natuur). In het rijksbeleid zoals dat is neergelegd in de Structuurnota Zee- en kustvisserij heeft het rijk aangegeven hoe hiermee in het beleid wordt omgegaan. De algemene doelstelling voor het visserijbeleid luidt daarin: het bevorderen van een verantwoorde visserij en een evenwichtige exploitatie van de visbestanden.
- Visserij binnen randvoorwaarden: *visserij blijft in het Waddenzeegebied mogelijk, maar binnen de randvoorwaarden van een duurzame bescherming en ontwikkeling.* Dit houdt in dat bepaalde gebieden permanent worden gesloten voor de mosselzaadvisserij en de kokkelvisserij, en dat er in voedselarme jaren een bepaalde hoeveelheid kokkels en mossels voor de vogels worden gereserveerd.

c. Recente ontwikkelingen:

Nationaal:

- pkb deel I: de betreffende teksten zijn hieronder bij de diverse vormen van visserij weergegeven.
- De nieuwe Natuurbeschermingswet (die zoals het er nu voor staat in 2000/2001 in werking zal kunnen treden) geeft de Waddenprovincies de vergunningverlenende bevoegdheid m.b.t. alle vormen van visserij (met uitzondering van de schaal- en schelpdiervisserij). Dit betekent dat voor deze vormen van visserij beleid moet worden ontwikkeld op basis waarvan deze Nb-wet-vergunningen (al dan niet) verleend kunnen worden.

c. Aanleiding tot aanpassing

Zie het onderdeel beroepvisserij.

Beroepvisserij

a. Bestaand IBW-beleid

- Door de mossel- en de kokkelsector is in overleg met de natuurbeschermingsorganisaties een beheersplan opgesteld en aan de minister aangeboden. Dit voorziet in maatregelen die tot doel hebben de ongewenste effecten van deze vormen van visserij op de natuurwaarden zo veel mogelijk te beperken.
- Vanuit ecologische overwegingen is 26% van de Waddenzee (dit betreft de droogvallende platen en de tussenliggende geulen) permanent gesloten voor de mosselzaad- en kokkelvisserij, alsmede voor de visserij met bodemvistuigen en wekkerkettingen.
- In zogenaamde voedselarme jaren wordt minstens 60% van de gemiddelde voedselbehoefte van vogels in de vorm van kokkels en mossels voor hen gereserveerd. Het resterende deel is dan beschikbaar voor de visserij. In extreem voedselarme jaren wordt de Waddenzee voor de visserij op schelpdieren geheel gesloten.
- De ligging van de mosselkweekpercelen in de westelijke Waddenzee zal worden geoptimaliseerd om de beïnvloeding door natuurlijke omstandigheden zoveel mogelijk te beperken. Bij deze optimalisatie zal het totale areaal niet worden uitgebreid. Wanneer een nieuw gebied voor het kweken van mosselen wordt opengesteld is deze m.e.r.-plichtig in het kader van de Provinciale Milieuverordening.
- In de jaren dat de kokkelvisserij wordt beperkt wordt de beschikbare hoeveelheid volgens een vaste verdeelsleutel (1:16) verdeeld tussen de hand- en de mechanische kokkelvisserij.
- Gelet op de hoofddoelstelling voor het gebied zal de mechanische kokkelvisserij waarschijnlijk verder moeten worden afgebouwd dan volgens bovengenoemd rijksbeleid. Bij zo'n geringere omvang van de mechanische kokkelvisserij zijn er, onder voorwaarden, meer mogelijkheden voor de handkokkelvisserij dan momenteel, op grond van haar kleinschalige karakter. Bij de evaluatie van het visserijbeleid zal dit standpunt naar voren worden gebracht.
- Het aantal garnalenvergunningen in de visserijzone wordt tot een evaluatiemoment in 1998, niet uitgebreid. De garnalenvisserij in de Waddenzee is een sterk regionaal gekleurde bedrijfstak waarvan de resultaten helaas al geruime tijd sterk onder druk staan. De provincies zullen er zich daarom zo goed mogelijk voor inzetten dat ontwikkelingen in overige takken van de visserij (zoals de optimalisatie van schelpdierpercelen in de westelijke Waddenzee) niet leiden tot een verdere inperking van de vangstmogelijkheden voor de garnalenvisserij.
- Het is noodzakelijk dat de bedrijfseconomische gevolgen van de in het kader van de Structuurnota zee- en kustvisserij voorgenomen maatregelen in beeld worden gebracht. Als de consequenties ingrijpend zijn moeten er compenserende maatregelen worden getroffen (die ook een sanering in kunnen houden). Verder zijn wij van mening dat ook de

consequenties van het nieuwe visserijbeleid voor de natuur zichtbaar moet worden gemaakt. Deze beide aspecten – gevolgen voor visserij en natuur – moeten regelmatig worden geëvalueerd.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: *“Het aantal vergunningen voor de kokkel- en mosselzaadvisserij, alsmede voor de garnalenvisserij in de Waddenzee mag niet worden uitgebreid”.*
- pkb deel I: *“Visserij op andere schelpdiersoorten in de Waddenzee mag niet worden toegestaan”.*
- pkb deel I: *“Het gedifferentieerde beleid van permanente sluiting van gebieden voor de mosselzaadvisserij, de handmatige en mechanische kokkelvisserij alsook voor de visserij met bodemvistuigen met wekkerkettingen wordt voortgezet”.*
- pkb deel I: *“Het beleid om in voedselarme jaren aanvullende maatregelen te nemen om voldoende voedsel voor vogels te reserveren wordt voortgezet. Hiertoe wordt op de Wadplaten (het litoraal) minimaal 10 miljoen kg kokkel- en mosselvlees en in het sublitoraal van de Waddenzee en de aan de Waddenzee grenzende Noordzeekustzone minimaal 8,6 miljoen kg kokkel-, mossel- en spisulavlees gereserveerd voor de vogels”.*
- pkb deel I: *“Op basis van de kansrijkheid van gebieden voor de vorming van stabiele mosselbanken en zeegrasvelden op droogvallende platen, zullen naast de permanent gesloten gebieden, aanvullend gebieden van schelpdiervisserij worden gevrijwaard. De 5% droogvallende platen met de meeste kans op het ontstaan van stabiele mosselbanken zal onbevestigd worden gelaten. Hiermee neemt het areaal ongestoord gebied in vergelijking met de vorige pkb Waddenzee per saldo toe. De kokkelvisserij in de Waddenzee mag niet meer bedragen dan 10 miljoen kg kokkelvlees per jaar”.*
- pkb deel 1: *“De mosselzaadvisserij mag niet meer bedragen dan een driejaarsgemiddelde van 65 miljoen kg mosselzaad. Er mag niet op de platen worden gevestigd indien in het sublitoraal meer dan 40 miljoen kg mosselzaad visbaar is. Indien op de platen wordt gevestigd dan zullen de 10% droogvallende platen die het meest kansrijk zijn voor het ontstaan van mosselbanken niet worden opengesteld”.*
- pkb deel 1: *“De garnalenvisserij is in de gesloten gebieden voor de bodemberoerende visserij niet toegestaan op de Wadplaten (het litoraal). De garnalenvisserij zal in het sublitorale deel van deze gebieden uitsluitend zijn toegestaan aan garnalenvissers waarvan de schepen zijn voorzien van een black-box”.*
- pkb deel 1: *“De visserij met overige sleepnetten - al dan niet voorzien van wekkerkettingen - is op de Wadplaten (het litoraal) in het gehele pkb-gebied niet toegestaan. De betreffende visserij in het sublitoraal is uitsluitend toegestaan voor zover de schepen zijn voorzien van een black-box.*
 In de komende jaren zal op basis van een afweging van de ecologische en economische aspecten worden bezien of in de periode na 2003 de sleepnetvisserij met of zonder wekkerkettingen in het sublitoraal blijft toegestaan. Hierop vooruitlopend worden geen nieuwe vergunningen uitgegeven. Voor degenen die reeds langer dan één jaar een vergunning gereserveerd hebben, zonder dat zij een voor de sleepnetvisserij geschikt vaartuig bezitten, vervalt de reservering en ook het recht op een vergunning”.
- pkb deel 1: *“Ten aanzien van het gebruik van vaste vistuigen in de Nederlandse kustwateren vindt in 2000 een evaluatie plaats. Op basis hiervan zal in deel 3 van de pkb Derde Nota Waddenzee beleid voor deze visserijvorm worden geformuleerd. Op basis van artikel 17 van de Natuurbeschermingswet zijn gebieden in de Waddenzee het gehele jaar of een gedeelte daarvan gesloten. Dit geldt ook voor alle visvaartuigen”.*
- pkb deel 1: *“Er wordt een monitorings- en evaluatieprogramma uitgevoerd dat de basis zal zijn voor de besluitvorming over de toekomst van de kokkelvisserij en de omvang van de schelpdiervisserij in de periode na 2003”.*

Regionaal:

- Opvatting Waddenprovincies bij advisering aanvraag Nb-wet-vergunning: het provinciaal beleid is erop gericht de mechanische kokkelvisserij verder af te bouwen. Dit vanwege de schadelijke effecten van deze vorm van visserij op de natuurwaarden van de Waddenzee en de hoofddoelstelling van het gebied die juist gericht is op behoud en herstel van natuurwaarden. Bij een geringere omvang van de mechanische kokkelvisserij zien de Waddenprovincies in het algemeen en onder voorwaarden, op grond van haar kleinschaliger karakter, meer mogelijkheden voor de handkokkelvisserij dan momenteel. Op dit moment betekent dit met betrekking tot de handkokkelsector dat wij graag zouden zien dat er voldoende mogelijkheden zijn voor de handkokkelvisserij om te vissen op plekken waar de mechanische sector niet komt. De minister stelt in het Beleidsbesluit Schelpdiervisserij Kustwateren 1999-2003 hierover: "de mechanische en handkokkelsector wordt verzocht om de bestaande praktijk te continueren om afspraken te maken over gescheiden visgebieden, welke worden opgenomen in de visplannen. Indien dit niet tot een bevredigende oplossing leidt, zal ik hierin zelf mijn koers bepalen". Vorig jaar is in overleg met de handkokkelsector hiervoor een oplossing gevonden. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de wens van de provincies om te komen tot voldoende mogelijkheden voor de handkokkelsector. In de loop van dit jaar zal het beleid voor de handkokkelvisserij nader worden uitgewerkt door het Ministerie van LNV.
- voor het kunnen vaststellen van een verantwoord beleid zijn de Waddenprovincies van mening dat het van belang is de komende jaren de effecten van het beleid en van de visserij verder te onderzoeken.

c. Aanleiding tot aanpassing

Er lijkt op dit moment geen noodzaak te zijn om het IBW aan te passen. Dat moment zou wel aan de orde kunnen zijn als over ongeveer twee jaar de resultaten van onderzoek naar de effecten van de schelpdiervisserij bekend zijn.

Beroepsmatig pierensteken

a. Bestaand IBW-beleid

- Op basis van het Beheersplan Natuur zullen voor de mechanische winning van wadpieren geen nieuwe vergunningen worden verleend. Als gevolg van de decentralisatie van de Natuurbeschermingswet zal de verantwoordelijkheid hiervoor bij de provincies terecht komen.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: *"Het aantal vergunningen voor het mechanisch winnen van wadpieren mag niet worden uitgebreid. De vergunningen voor deze activiteit worden slechts afgegeven aan de huidige vergunningshouders en zijn niet overdraagbaar"*.
- pkb deel 1 Nota van Toelichting: "Het beleid ten aanzien van de mechanische pierenwinning is, vanwege de schadelijke effecten van deze activiteit op de bodem(fauna), gericht op het uiteindelijk verdwijnen van deze activiteit uit de Waddenzee. Momenteel zijn er vier bedrijven die mechanische pierenwinning, in daartoe aangewezen vakken in de Waddenzee, uitoefenen. Voor de activiteit wordt vergunning verleend op grond van de Natuurbeschermingswet en - op privaatrechtelijke gronden - door de Dienst der Domeinen van het ministerie van Financiën. De vergunningen zijn niet overdraagbaar, zodat sprake is van een uitsterfbeleid.
Een afname van de mechanische pierenwinning zal, gelet op de vraag naar wadpieren door sportvissers, vrijwel zeker leiden tot een grote toename van commerciële handmatige pierenwinning. Dit is een ongewenste ontwikkeling. Handmatige pierenwinning werkt

extra verstorend ten aanzien van fouragerende vogels, omdat deze activiteit, in tegenstelling tot de mechanische pierenwinning, bij laag water wordt uitgevoerd. Zodra dit probleem actueel wordt binnen het Staatsnatuurmonument Waddenzee zal daarom het handmatig winnen van wadpieren, anders dan voor direct eigen gebruik, zonder ontheffing slechts zijn toegestaan in nader aan te wijzen gebieden.

Wellicht blijkt het in de toekomst mogelijk door technische verbeteringen de schade aan de natuur van machinale winning te verminderen. In dat geval kan het uitsterfbeleid voor mechanische pierenwinning te zijner tijd heroverwogen worden.

Vanwege de schadelijkheid van zowel de mechanische pierenwinning als van het alternatief in de vorm van commerciële handmatige pierenwinning, kunnen initiatieven gericht op de kweek van wadpieren worden gestimuleerd. Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij kent een innovatieregeling waarop een beroep kan worden gedaan”.

Regionaal:

- Opvatting Stuurgroep Waddenprovincies bij advisering aanvraag Nb-wet-vergunning: het geldende beleid ziet op een uitsterfconstructie voor de vier nog actieve mechanische pierenwinners in de Waddenzee. Dat betekent dat de vergunningen niet overdraagbaar zijn en dat er geen nieuwe vergunningen worden verleend. In het beheersplan Waddenzee 1996-2000 is aangekondigd dat nog tijdens de planperiode geprobeerd zal worden de schadelijke effecten van het mechanisch pierenwinnen te minimaliseren. Dit zal enerzijds gebeuren door aanpassing van de machines en anderzijds door in overleg met de exploitanten van de pierenwinmachines te zoeken naar mogelijkheden om de gebieden die gesloten zijn voor de bodemberoerende visserij en de omgeving van broedgebieden zoveel mogelijk te ontzien. Aanpassing van de machines heeft inmiddels plaatsgevonden en heeft blijkens het onderzoek dat hier naar is verricht een gunstig effect ter voorkoming en/of beperking van de negatieve effecten op de bodemfauna door de activiteit. Het is niet mogelijk gebleken om te komen tot een selectie van pierenwingebieden die buiten de kansrijke gebieden voor de ontwikkeling van mosselbanken en/of zeegrasvelden zijn gelegen.
- De nieuwe Nb-wet geeft de provincies de vergunningverlenende bevoegdheid op dit onderwerp. Er zal dus ook meer gedetailleerd beleid voor moeten worden ontwikkeld.
- Aandachtspunt: het handmatig pierensteken, mede in relatie tot ontwikkelingen in de mechanische sector, met name als er in de laatste sector wordt afgebouwd. In de diverse beleidsstukken wordt uitgegaan van het zoneren van handspitgebieden door hiervoor stukken Wad aan te wijzen. LNV heeft hier echter nog geen uitvoering aan gegeven, waardoor een wat vage situatie is ontstaan. In de aanwijzingsbeschikking staat namelijk dat de ontheffing wordt geacht te zijn verleend zolang deze gebieden niet zijn aangewezen. De provincies zullen hieraan dus nader invulling aan moeten geven.

c. Aanleiding tot aanpassing

Vanwege de decentralisatie van de Natuurbeschermingswet kan er gedetailleerder beleid nodig zijn m.b.t. de onderbouwing van de vergunningverlening. In ieder geval moet de tekst, gelet op de bovenomschreven nieuwe ontwikkelingen, worden geactualiseerd.

Niet-beroepsmatige visserij

a. Bestaand beleid

- Ook deze categorie zal, voor zover het gaat om toepassing van de Natuurbeschermingswet, onder het provinciaal beleid gaan vallen:
  - hengelsport: deze blijft mogelijk met maximaal twee hengels per persoon (conform de Visserijwet). Er is geen ontheffing van de Natuurbeschermingswet nodig;
  - niet-beroepsmatige visserij met staand want: het aantal fuiken is beperkt tot twee per persoon, met regels voor de maximale afmetingen van hoekwant en staand want. Ook hier is geen ontheffing nodig;
  - handmatige winning van wadpieren en zagers: dit is, anders dan voor direct gebruik, zonder ontheffing slechts mogelijk in nader aan te geven gebieden;
  - rapen van mossels: dit is voor eigen consumptie tot een maximum van 10 kg per persoon per dag toegestaan, behalve in de artikel 17-gebieden en de voor mossel- en kokkelvisserij gesloten gebieden;
  - rapen van andere schelpdieren: dit is onder alle omstandigheden ontheffingsplichtig.

b. Recente ontwikkelingen

Regionaal:

- Voor zover van toepassing geldt ook voor deze vorm van visserij dat de vergunningverlening bij de provincies komt te liggen.
- De 'nader aan te geven gebieden' voor het handmatig winnen van wadpieren en zagers zijn tot nu toe niet aangewezen.

c. Aanleiding tot aanpassing

De tekst hoeft niet te worden aangepast maar wel geactualiseerd.

Beheersplan

a. Bestaand IBW-beleid

- Er moet met spoed een beheersplan worden opgesteld (eventueel op te nemen in het in hoofdstuk 4 aangekondigde gebundelde beheersplan) voor alle takken van visserij van enige omvang in de Waddenzee en de daarmee in directe relatie staande Noordzeekust. De besluitvorming over de hierin te maken afspraken moet met behulp van milieueffectrapportages zorgvuldig tot stand komen. Daarbij is het van belang dat er een integrale toetsing van visserij-activiteiten aan de doelstellingen van het Waddenzeebeleid plaatsvindt. Daarbij wordt onderkend dat het regiem voor het toepassen van de Visserijwet in de Waddenzee en Noordzee van elkaar blijft verschillen.
- Verder moet er onderzoek worden verricht naar de mogelijke toepassing van minder schadelijke vangsttechnieken en de verbetering van zaai- en transportmethoden. De eerder al vermelde regelmatige evaluatie van het visserijbeleid maakt het mogelijk de resultaten hiervan snel te verwerken in nieuw beleid..

b. Recente ontwikkelingen

- Beheersplan Schelpdiervisserij Kustwateren 1999-2003 voor de kokkelvisserij (mechanisch en handmatig) en mosselvisserij: zie bij beroepsvisserij.

c. Aanleiding tot aanpassing

De tekst hoeft niet inhoudelijk te worden aangepast, maar wel geactualiseerd.

Handhaving en controle

a. Bestaand IBW-beleid

De provincies hechten hechten veel waarde aan een verantwoord toezicht op de naleving van het beleid. De Structuurnota Zee- en Kustvisserij signaleert wel dat de controle uiterst gecompliceerd is, maar geeft niet duidelijk aan hoe hierin verbetering valt aan te brengen. Het recente verleden heeft op dit punt voldoende aangetoond dat dit een zeer essentieel onderdeel van het beleid is.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- Aan boord van de mechanische kokkelschepen en mosselschepen is een black box geïnstalleerd.

Aanleiding tot aanpassing

Geen noodzaak.

3.10. Militaire activiteiten

a. Bestaand IBW-beleid

- In het Waddengebied bevindt zich een aantal locaties van het Ministerie van Defensie waar verschillende activiteiten plaatsvinden:
  - compagnieoefenterrein en schietterrein Marnewaard;
  - schietranges luchtmacht Noordvaarders en Vliehors;
  - schietemplacement Zeefront en Breezanddijk;
  - cavalerieschietkamp Vlieland;
  - marinehaven Den Helder;
  - amfibisch oefenkamp Korps Mariniers Texel;
  - laagvliegroute bij Schiermonnikoog.
- Door de grote uitgestrektheid van het gebied en het vrijwel ontbreken van obstakels leent het Waddenzeegebied zich uit militair oogpunt voor het houden van militaire oefeningen. De militaire activiteiten veroorzaken geluidshinder, vervuilen bodem, lucht en water en verstoren de rust. De effecten verdragen zich niet met de hoofddoelstelling voor het gebied. Er is dan ook voortdurend overleg tussen alle betrokkenen over de wijze waarop de overlast kan worden teruggebracht c.q. beëindigd.
- Afbouw is noodzakelijk: *gelet op de grote natuurwaarden zijn militaire activiteiten in het plangebied niet toelaatbaar; deze moeten daarom gefaseerd worden beëindigd;*
- Door de gegroeide situatie en de internationale afspraken en het rijksbeleid, zal op korte termijn een volledige beëindiging niet mogelijk zijn. De provincies blijven daarom aandringen op een gefaseerde afbouw.
- Nieuwe militaire activiteiten in het Waddengebied (dus in het plangebied, op de eilanden en in het aangrenzende kustgebied) zoals bijvoorbeeld het vestigen van een oefengebied voor de luchtmobile brigade, zijn niet acceptabel.
- Uitbreiding in de zin van intensivering van het militair gebruik of extra ruimtebeslag van bestaande militaire activiteiten in het Waddengebied is niet toegestaan. Intensivering van bestaand militair gebruik kan aanvaardbaar zijn ingeval van concentratie van activiteiten in de Waddenzee.
- Zolang de militaire activiteiten nog plaatsvinden moet de overlast – onder meer voor vogels, zeehonden, recreanten en de bevolking – worden beperkt, bijvoorbeeld door een verantwoorde keuze van aan- en terugvliegroutes, door geconcentreerde oefenprogramma's bij voorkeur buiten kwetsbare en hindergevoelige periodes, door het beperken van de omvang van de onveilige zones en door het beperken van de geluidsoverlast.
- In de Defensienota is de beleidsuitspraak opgenomen om tot 2000 de milieubelasting veroorzaakt door militaire activiteiten met 25% te verminderen. In de pkb -Waddenzee is aangegeven dat deze nationale doelstelling ook voor de Waddenzee van toepassing is:

“wij zullen alert blijven als het gaat om het realiseren van deze doelstelling”. Bevorderd zal worden dat Defensie de uitgangssituatie concretiseert door per bron, per locatie e.d. de milieubelasting te kwantificeren. Alleen dan kan gericht gewerkt worden aan een vermindering van de milieubelasting en kunnen de resultaten worden getoetst.

- Het is noodzakelijk dat de militaire activiteiten in het monitoringsprogramma voor de Waddenzee worden betrokken, zodat de realisering van de doelstelling tot vermindering van de milieubelasting met 25% meetbaar kan worden gemaakt.
- bij de afbouw van militaire activiteiten in het Waddengebied wordt de volgende prioriteitsstelling gehanteerd:
  - a. het overhevelen van de activiteiten op/boven de Noordvaarder naar de Vliehors zonder dat daar de hinder toeneemt;
  - b. het verminderen van de geluidsproductie van het schietterrein Marnewaard;
  - c. het opheffen van de militaire laagvliegroutes boven het Waddenzeegebied.
- Onderkend wordt dat defensie-activiteiten van vitaal belang zijn voor de werkgelegenheid in de Kop van Noord-Holland, vooral in Den Helder. Door veranderingen in de krijgsmacht staat deze werkgelegenheid onder druk. De afslanking bij de marine zal naar verwachting leiden tot een aanzienlijk verlies aan arbeidsplaatsen. Gelet op de ligging van Den Helder in het Waddengebied en op de geringe relatie tussen de Waddenzee en marine-activiteiten, hebben wij geen bezwaren tegen een verdere concentratie van marine-activiteiten in Den Helder.
- Het is niet aanvaardbaar dat het milieubeschermingsgebied Waddenzee en het eiland Schiermonnikoog geluidsoverlast en verstoring ondervinden van de militaire oefeningen in de Marnewaard. Op basis van de resultaten van nog lopend onderzoek naar de geluidsbelasting door de schietbaan in de Marnewaard, zullen maatregelen moeten worden geformuleerd en uitgevoerd die de geluidshinder ten gevolge van het schietterrein effectief terugdringen. “Zo nodig zullen wij met betrekking tot de verstoring aanvullend onderzoek (laten) uitvoeren.
- In het kader van de besluitvorming over de Evaluatienota SMT is aangegeven dat het schietterrein Kollumerwaard niet wordt ingericht. Wij onderschrijven deze beslissing.
- *Het beleid is gericht op de opheffing van de militaire laagvliegroutes in het plangebied.* Laagvliegroutes hebben een onaanvaardbare verstoring tot gevolg. Zolang deze boven het Waddenzeegebied niet is opgeheven moet de situatie in 1994, waarin het gebruik ervan niet is toegestaan, gehandhaafd blijven.
- In het licht van het voorgaande blijven de provincies er bij de regering aandringen op een afbouw van de militaire activiteiten. Zoals de afgelopen jaren hebben laten zien, is voor het boeken van resultaat een voortzetting van een consequent en gezamenlijk optreden van de Waddenprovincies noodzakelijk. Deze lijn zal worden voortgezet.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: *“Het kabinet acht een substantiële vermindering of een verplaatsing van militaire activiteiten uit het Waddengebied niet reëel. De bestaande activiteiten worden van dusdanig maatschappelijk belang geacht dat zij in de planperiode op de bestaande locaties worden gehandhaafd en dat een doelmatig functioneren gewaarborgd moet zijn. Wanneer de regering de activiteiten om welke reden dan ook niet meer noodzakelijk oordeelt, zullen zij worden beëindigd”.*
- pkb deel 1: “De mogelijkheden om de milieubelasting in de Waddenzee te verminderen worden t.a.v. de volgende activiteiten nader onderzocht:
  - draaiing van de schietrichting van het Cavalerieschietkamp (CSK) Vlieland;
  - wijziging van de aanvliegroute naar de schietrange op de Vliehors;
  - opheffing van het gedeelte van de laagvliegroute voor gevechtsvliegtuigen over de Waddenzee.

Het kabinet zal een afweging maken van alle hiermee samenhangende positieve en negatieve aspecten. Wanneer de positieve aspecten domineren zal het kabinet de maatregelen effectueren”.

- In de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening is aangegeven dat het marinevliegkamp Valkenburg in principe wordt verplaatst naar De Kooy in Den Helder. Bij de nadere besluitvorming hierover zal vanwege de externe werking het afwegingskader van de pkb Derde Nota Waddenzee worden toegepast.
- In de Defensie Milieubeleidsnota 2000 worden een groot aantal milieumaatregelen aangekondigd. Deze zullen een positief effect hebben op vermindering van de milieubelasting van de militaire activiteiten in het Waddengebied. “Wanneer het kabinet de activiteiten in het Waddengebied om welke reden dan ook niet meer noodzakelijk oordeelt zullen zij uiteraard worden beëindigd”.

c. Aanleiding tot aanpassing

Geen noodzaak. De beleidsuitgangspunten blijven overeind. Wel is actualisatie in beeld.

Nieuw: Bebouwing

a. Bestaand IBW-beleid

Het IBW bevat geen beleid over bebouwing.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

pkb deel I, Nota van Toelichting: “In de Waddenzee is het oprichten en plaatsen van gebouwen niet toegestaan. Deze beleidsuitspraak beperkt zich tot het pkb-gebied. Met deze beleidsuitspraak zijn onder meer het plaatsen van waterwoningen - drijvende woningen op het water - en het plaatsen van woonboten in de Waddenzee niet toegestaan. Het kabinet is van mening dat het unieke open landschap van de Waddenzee beschermd dient te worden. De beleidsmaatregel met betrekking tot bebouwing aan de rand van de Waddenzee is erop gericht de bebouwingshoogte te reguleren, zodanig dat niet in het landschap passende bebouwing wordt voorkomen. Nieuwe bebouwing aan de rand van de Waddenzee kan binnen nader vast te stellen contouren op basis van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening worden toegestaan. De bouwhoogte dient aan te sluiten bij de bestaande bebouwingshoogte. Bebouwing die gekoppeld is aan het gebruik van landelijke gebiedsfuncties, voor zover buiten de rode contouren is toegestaan, dient te passen in de aard van het landschap. Onder bebouwing worden alle bouwwerken verstaan, met uitzondering van windturbines, waarover in paragraaf 3.2.1 beleid is geformuleerd.”.

c. Aanleiding tot aanpassing

Omdat het IBW over dit onderwerp geen teksten bevat ligt aanpassing voor de hand.

4. Bestuur en beheer

4.1. Bestuurlijke organisatie

a. Bestaand IBW-beleid

- De bestuurlijke organisatie bestaat uit:
  - *horizontale coördinatieorganen*: de Interdepartementale Waddenzee Commissie (ministeries), de Stuurgroep Waddenprovincies, de Federatie van Waddenzeegemeenten (eiland- en kustgemeenten);
  - *verticale coördinatieorganen*: het Coördinatiecollege Waddengebied (CCW), waarin rijk, provincies en gemeenten zijn vertegenwoordigd en het Regionaal College Waddengebied (RCW) dat een overlegplatform is tussen gedeconcentreerde rijksvertegenwoordigers, provincies en gemeenten.
- Uitgangspunt van de drie Waddenprovincies is een integraal en samenhangend beleid voor het Waddenzeegebied, gebaseerd op een Convenant (1976). Het samenwerkingsverband is gericht op coördinatie en overleg en op gezamenlijke uitvoering van (gedecentraliseerde) wettelijke taken. Er zal actualisatie van dit Convenant plaatsvinden.
- De bestaande verticale overlegstructuur (CCW en RCW) functioneert redelijk tot goed voor de beleidsopbouw, maar is minder toegerust op uitvoering en verdieping van beleid en op het creëren van draagvlak.
- De Waddenprovincies streven daarom naar een vereenvoudiging van de coördinatiestructuur. In 1994 heeft een evaluatie plaatsgevonden welke in 1995 in het CCW wordt besproken. De Waddenprovincies achten het wenselijk dat in de CCW-discussie aandacht wordt besteed op de vraag welke beheersorganisatie het Waddenzeegebied vergt, met behoud van de voordelen van een provinciale en gemeentelijke indeling.
- De Waddenadviesraad (WAR), waarvan de taken geregeld zijn in de Wet op de Ruimtelijke Ordening, geeft op een goede manier invulling aan de functie van representatieve spreekbuis van de maatschappij. Wij vinden het van belang dat de raad als zelfstandig adviesorgaan blijft voortbestaan. Gelet op de bestaande bevoegdheidsverdeling in het Waddengebied, de beperkte mate waarin tot dusver een decentralisatie van taken heeft plaatsgevonden en het feit dat de uitvoering van vrijwel alle beheerstaken in handen is van (gedeconcentreerde) rijksdiensten, zijn wij van mening dat het rijk verantwoordelijk dient te blijven voor de WAR en is er voor ons geen grond voor financiële medeverantwoordelijkheid.
 Veel meer dan op rijksniveau mag van provincies en gemeenten worden verwacht dat zij zich bewust zijn van maatschappelijke signalen vanuit de regio. Daarbij kunnen zij bovendien gebruik maken van hun eigen advies- en overlegorganen.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal-regionaal-lokaal:

- Tussen rijk, provincies en gemeenten is in het CCW overeengekomen om, waar nodig en mogelijk, de besluitvorming op een lager niveau, namelijk het Regionaal College Waddenzee (RCW), te laten plaatsvinden. Dit betekent een verschuiving van besluitvorming. De implementatie van deze afspraak vormt nog onderwerp van discussie. Deze lijn op zich is reeds in deel I van de pkb opgenomen.
- pkb deel I: "Het CCW is het bestuurlijk platform voor:
  - herziening van de planologische kernbeslissing Waddenzee;
  - de slotfase van de voorbereiding van internationale/trilaterale onderwerpen;
  - zaken die vanwege fundamenteel verschil van mening binnen het RCW in dat college niet zijn afgehandeld".
- pkb deel I: "Het RCW is het overlegplatform voor zaken die betrekking hebben op uitvoering en beheer van het Waddenzeebeleid. Van rijkszijde treden in het RCW door hun be-

windspersonen gemandateerde ambtenaren op; Waddenprovincies en –gemeenten zijn bestuurlijk vertegenwoordigd in het RCW. Uitgangspunt voor het RCW is: wat in de regio c.q. het Waddengebied, geregeld kan worden, wordt in goed overleg in het RCW afgedaan. Een en ander met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheid van betrokken partijen en tegen de achtergrond van het streven van het kabinet om, daar waar dat doelmatig en doeltreffend is, bevoegdheden met betrekking tot de uitvoering van beleid en beheer voor de Waddenzee over te dragen aan de andere overheden door decentralisatie van instrumenten. In concreto betekent dit dat het RCW tot taak heeft de opstelling en vaststelling van

- het Beheersplan Waddenzee;
  - het Maatregelenprogramma Waddenzee;
  - de Rapportage Maatregelenprogramma Waddenzee;
  - en het Handhavingsprogramma Waddenzee.
- Daarnaast heeft het RCW tot taak om (voorgenomen) activiteiten die plaatsvinden buiten het pkb-gebied maar in het Waddengebied, te toetsen aan de externe werking van de pkb Waddenzee. De organisatorische uitwerking van rol en positie van beide organen leggen de drie overheden concreet vast in een protocol".
  - De vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet wordt voor een groot deel gedecentraliseerd naar de provincies. Zie daarvoor verder paragraaf 3.1. Natuur en landschap.
  - De Waddeneilanden hebben tesamen met de Duitse en Deense Waddeneilanden een Eu-regio opgericht.

Regionaal:

- Actualisatie van het Convenant tussen de Waddenprovincies heeft nog niet plaatsgevonden, omdat deze grotendeels samenhangt met de vernieuwde organisatie van het RCW en de decentralisatie van Nb-wettaken.

c. aanleiding tot aanpassing

De nieuwe verdeling van taken en bevoegdheden tussen CCW en RCW, alsmede de gevolgen van de decentralisatie van de Natuurbeschermingswet moeten als nieuw beleid worden opgenomen. Daarbij moet onder meer worden gezien of ook voor de taken die door andere overheidsinstanties worden uitgeoefend het IBW voldoende houvast biedt voor standpuntvorming door de Waddenprovincies. In aansluiting daarop moet de inzet van de Waddenprovincies in het RCW worden geformuleerd.

Verder dient er een actualisatie van het convenant tussen de provincies plaats te vinden. Dat hoeft overigens niet in het kader van de herziening van het IBW; wel kunnen er uitgangspunten over worden opgenomen.

Tenslotte moet mogelijk, gezien de nieuwe taakverdeling tussen CCW en RCW en de decentralisatie van de Natuurbeschermingswet, de verhouding tussen de Waddenprovincies en de Waddenadviesraad in beschouwing te worden genomen.

4.2. Plansystematiek

a. Bestaan IBW-beleid

- Sedert de invoering van de pkb Waddenzee zijn de volgende beleidskaders ontwikkeld:
  - rijksniveau: Naast pkb Waddenzee en Structuurschema's zijn er voor de diverse beleidssectoren beheersplannen ontwikkeld, gebaseerd op een Algemene Beleidsvisie;
  - provincies: De Interprovinciale Structuurschets, later opgevolgd door het Interprovinciale Beleidsplan Waddenzee;
  - gemeenten: Bestemmingsplannen Waddenzee;

- Waddenoverheden gezamenlijk: het Maatregelenprogramma Waddenzee, jaarlijks geactualiseerd.
- Samen met de andere Waddenoverheden wordt door de provincies gestreefd naar één Beheersplan voor het Waddengebied.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal-regionaal-lokaal:

- Voor de Waddenzee is door de gezamenlijke Waddenoverheden één Beheersplan Waddenzee opgesteld, met een daarop gebaseerd Maatregelenprogramma en Handhavingsprogramma. Jaarlijks wordt over deze programma's gerapporteerd en worden deze bijgesteld.
- In het CCW is afgesproken dat de status van het Beheersplan en de Maatregelenprogramma's zal worden verduidelijkt

Nationaal:

- Sedert 1994 zijn nieuwe beleidskaders vastgesteld, zoals het Structuurschema Groene Ruimte en het Structuurschema Zeevisserij. Nieuwe Structuurschema's Militaire Oefenterreinen en Buisleidingen zijn in voorbereiding.

c. Aanleiding tot aanpassing

voor zover relevant moet de diverse nieuwe beleidsnota's worden verwerkt. Verder moet een standpunt worden opgenomen over de status van het Beheersplan en de Maatregelenprogramma's.

4.3. Inspectie en beheer

a. Bestaand IBW-beleid

- Bij het toezicht op de naleving van wetten en verordeningen zijn verschillende overheden betrokken. De rijksinspecties werken samen in het samenwerkingsverband SIW
- Voor de uitvoering van operationele overheidstaken op de Noordzee bestaat de Nederlandse Kustwacht, een samenwerkingsorganisatie van zes ministeries met als meld- en informatiekamer het coördinatiecentrum te IJmuiden. De Waddenzee behoort niet tot het werkgebied van de Nederlandse Kustwacht, met uitzondering van zoek- en reddingsacties.
- Op Terschelling is de Centrale Meldpost Waddenzee (CMW). Deze zorgt voor informatie en voor melding van zaken bij de verantwoordelijke instantie
- Tussen de Waddenoverheden bestaat de Samenwerkingsovereenkomst Ongevallenbestrijding Waddenzee (SOW) ten behoeve van gecoördineerd optreden bij het bestrijden van schadelijke gevolgen van ongevallen.
- De Waddenprovincies en - gemeenten achten het niet zinvol om een eigen inspectie- en opsporingsapparaat voor de Waddenzee op te bouwen, maar willen wel nagaan hoe provincies en gemeenten bij de bestaande samenwerking betrokken kunnen worden.
- De provincies achten een verdere uitbouw van het samenwerkingsverband van de rijkdiensten gewenst en sluiten daarbij niet uit dat het bestaande samenwerkingsverband uiteindelijk wordt omgezet in een Waddeninspectie.
- Vooruitlopend hierop willen de provincies nagaan of het mogelijk is te komen tot een Waddenhandhavingsoverleg
- Hoewel in elke provincie afzonderlijk een Provinciaal Milieu-overleg functioneert, zullen de provincies het initiatief nemen tot het instellen van een Waddenmilieu-overleg.

b. Recente ontwikkelingen

- De decentralisatie van de Natuurbeschermingswet zal aanzienlijke gevolgen hebben voor de taken op het gebied van beheer voor met name de provincies.
- Tussen de Waddenoverheden is een Waddenhandhavingsoverleg (WHO) tot stand gekomen.

c. Aanleiding tot aanpassing

Er dienen richtinggevende uitspraken te worden gedaan over de samenwerking tussen Waddenprovincies betreffende de handhaving en vergunningverlening in het Waddengebied.

4.4. Over de grenzen

a. Bestaand IBW-beleid

Voor de Waddenzee in internationaal verband is de situatie als volgt:

- Tussen de drie landen bestaat een Trilaterale samenwerking, geformaliseerd middels de ondertekening van de "Joint declaration on the protection of the Waddensea". In Wilhelmshaven is het internationaal Waddenzeesecretariaat ondergebracht. De laatste ministersconferentie heeft in Esjberg (1991) plaatsgevonden.
- In interregionaal verband 1986 en 1988 hebben enkele ambtelijke conferenties plaatsgevonden. Door de gelijktijdige ontwikkelingen op trilateraal niveau heeft deze samenwerking nog geen structureel karakter gekregen.
- Sinds 1991 bestaat het samenwerkingsverband Nieuwe Hanze Interregio (Groningen, Fryslân, Drenthe, Overijssel, Nedersachsen, Bremen). Doel van dit samenwerkingsverband is de stimulering van grensoverschrijdende activiteiten, met name om samen te kunnen inspelen op ontwikkelingen op Europees niveau. Dit samenwerkingsverband kent ook een werkgroep Waddenzee, welke zich toespitst op informatieuitwisseling.
- Het Eems-Dollard-estuarium is grotendeels door Duitsland en Nederland 'betwist' gebied. In het Eems-Dollardverdrag van 1960 zijn een aantal praktische regelingen getroffen ten aanzien van scheepvaart, waterstaatkundige zaken en justitiële bevoegdheden. Bij zaken die niet geregeld zijn geldt het principe van goed nabuurschap (overleg, kennisgeving, consultatie). In 1962 is een Aanvullend Verdrag gesloten ten behoeve van de winning van gas en olie. Voor de toepassing van het IBW geldt dat de verdragsrechtelijke regelingen worden gerespecteerd.
- In trilateraal verband zullen de Waddenprovincies aandacht vragen voor de volgende aspecten:
  - toenemende aandacht in internationaal verband voor de ecologische betekenis van Waddenzee kan resulteren in vermindering van de aandacht voor de economische betekenis. Steeds weer zal nagegaan moeten worden in hoeverre voor de in het Waddengebied wonende en werkende mensen toch bestaansmogelijkheden geboden kunnen worden;
  - naarmate de nationale overheden streven naar een meer concreet gemeenschappelijk beleid is meer aandacht nodig voor het scheppen van een draagvlak, ook bij regionale en lokale overheden. De Waddenprovincies willen daarom meer betrokken zijn bij de voorbereiding van de Trilaterale conferenties en deel uitmaken van de Nederlandse delegatie;
  - als uitvloeisel van de Esjbergconferentie wordt gewerkt aan een verdere uitwerking van de 'Coherent Special Conservation Area'. Voor de Waddenprovincies is essentieel dat beperkingen voortvloeiende uit het Waddenzeebeleid in de drie landen op één lijn liggen.
- De Waddenprovincies willen zich in de contacten met de regionale overheden in Duitsland en Denemarken richten op de implementatie en concretisering van beleid. Wij denken daarbij in het bijzonder aan de doorwerking van het Waddenbeleid op de gebieden rond de Waddenzee met haven- en industriële activiteiten.

- De Waddenprovincies zijn van mening dat in het Eems-Dollard-estuarium afspraken voor een milieu- en natuursamenwerking noodzakelijk zijn. Bij de instelling van een subcommissie van de Permanente Grenswaterencommissie in dit verband zou de provincie Groningen vertegenwoordigd moeten zijn.

b. Recente ontwikkelingen

Internationaal:

- In 1994 en 1997 hebben Trilaterale Waddenconferenties plaatsgevonden, respectievelijk te Leeuwarden en te Stade.
- Bij de Trilaterale Waddenconferentie te Stade is het Trilaterale Waddenzeeplan vastgesteld, waarin beleid, maatregelen, projecties en acties, waarover de drie landen het eens zijn geworden.
- In interregionaal verband is de Interregionale Waddenzeesamenwerking tot stand gekomen. Hieraan wordt deelgenomen door de Deense en de Nederlandse Waddenprovincies en ambtelijke deelname van de Duitse deelstaten Sleeswijk Holstein en Nedersachsen. Bestuurlijke deelname op regionaal niveau van de Duitse Kreisen is in voorbereiding.
- In interregionaal verband is een tweetal Waddenconferenties gehouden te Tønder en Humsø, mede ter voorbereiding van de Trilaterale Waddenconferenties.
- In interregionaal verband zijn projecten ontwikkeld.
- Voor het Eems-Dollardgebied is in 1997 tussen Nederland en Duitsland een milieuprotocol, aanvullend op het bestaande Eems-Dollardverdrag, afgesloten.
- Ter uitvoering van dit milieu protocol is een subcommissie van de Permanente Grenswaterencommissie gevormd, waarin naast rijksvertegenwoordigers de provincie Groningen en het Waterschap Hunze en Aa's vertegenwoordigd zijn.
- Uit dit milieuprotocol vloeit een aantal acties ter bescherming van natuur en milieu voort welke door de Eems-Dollardcommissie worden ontwikkeld in een Plan van Aanpak.
- In de North Sea Commission hebben ook Noord-Nederland en Nedersaksen zitting genomen. Nu in dit forum thans alle aangrenzende Waddenprovincies en regio's vertegenwoordigd zijn is in dit forum meer plaats gekomen voor de ontwikkeling van de projecten op het grensoverschrijdende vlak tussen Noordzee en Waddenzee.
- Door herorganisatie van de Nieuwe Hanze Interregio is de werkgroep Waddenzee opgegaan in de werkgroep Milieu.

Nationaal:

- pkb deel I: "Het beleid van het kabinet met betrekking tot internationale aspecten van het Waddenzeebeleid richt zich op het volgende:
  - De samenwerking met de regeringen van Duitsland en Denemarken zal worden versterkt en verder ontwikkeld. Een gezamenlijk opgesteld en op de regeringsconferentie te Stade aanvaard Waddenzee Plan, bevattende het gezamenlijk beleid en maatregelen, projecten en acties, zal worden uitgevoerd. Dit zal gebeuren in nauwe samenwerking met andere overheden en belanghebbenden;
  - De wenselijkheid van en de mogelijkheid voor het instellen van een Internationaal Park Waddenzee zullen worden verkend;
  - Het milieuprotocol bij het Eems-dollardverdrag vormt de basis voor de afstemming van beleid en beheer voor het met Duitsland betwiste deel van de Eems-Dollard; de pkb Derde Nota Waddenzee vormt hierbij het Nederlandse uitgangspunt bij het met Duitsland te voeren beleid en beheer van dit gebied;
  - De relatie die met betrekking tot de waterkwaliteit is gelegd tussen het Waddenzeebeleid, het Noordzeebeleid en het Rijnbeleid zal worden voortgezet en waar mogelijk versterkt. De in 2000 vastgestelde Europese Kaderrichtlijn Water vormt het middel voor de versterking tussen Waddenzeebeleid en Rijnbeleid.

- Verdere internationale samenwerking binnen de kaders van de Europese Unie, de Ramsar Conventie, de conventies van Bonn en Bern en de World Heritage conventie zal worden voortgezet”.

c. Aanleiding tot aanpassing

In het IBW dient te worden uitgesproken of de interregionale samenwerking moet worden voortgezet en wat de inzet van de Waddenprovincies hierin moet zijn.

In het IBW dient opnieuw te worden geformuleerd wat de inzet van de Waddenprovincies zal zijn in het Trilateraal overleg.

Voor het Eems-Dollardgebied dient te worden geformuleerd wat de beleidsdoelen van de Waddenprovincies zijn bij de uitvoering van de taken van de Eems-Dollardcommissie, ter uitvoering van het milieuprotocol.

Voor het gebied van de North Sea Commission dienen vanuit Waddenperspectief beleidsdoelen te worden geformuleerd als basis voor op te zetten projecten.

4.5. Beleidsvoornemens bestuur en beheer

a. Bestaand IBW-beleid

Voor de planperiode bestaan de volgende beleidsvoornemens:

- evaluatie samenwerkingsstructuur Waddenprovincies in samenhang met evaluatie verticale coördinatiestructuur (CCW/RCW);
- vereenvoudiging planstructuur door opstelling één beheersplan Waddenzee met maatregelenprogramma;
- uitbouw samenwerking Waddenbeheerders en initiatief tot vorming Waddemilieuoverleg in aansluiting op bestaand provinciaal milieuoverleg (PMO);
- regionale toespitsing internationale afspraken tussen nationale Waddenoverheden;
- het nemen van initiatieven tot overleg tussen interregionale Waddenoverheden;
- speciale aandacht geven aan beheersproblematiek Eems-Dollard-estuarium;
- streven naar invloed op internationaal Waddenoverleg.

b. Recente ontwikkelingen

Zie hiervoor de voorgaande paragrafen 4.1. t/m 4.4. van dit hoofdstuk.

c. Aanleiding tot aanpassing

Zie hiervoor de voorgaande paragrafen 4.1. t/m 4.4. van dit hoofdstuk.

5. Voorlichting en educatie

a. Bestaand IBW-beleid

- Overheidsvoorlichting heeft als doel:
  - verduidelijking van vastgesteld beleid en op grond daarvan genomen maatregelen;
  - bewustmaking van de omstandigheden die hiertoe hebben geleid;
  - verhoging van de acceptatie van dit beleid en deze maatregelen;
  - het mobiliseren van kennis van bewoners, gebruikers en beheerders ter bijstelling en vervolmaking van het beleid.
- De mogelijkheden voor een duidelijker en efficiënter subsidiebeleid aan andere voorlichtende instanties moet in beeld worden gebracht.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal-regionaal-lokaal:

- In september 1997 is door het RCW het Kaderplan Communicatie Overheden Waddenzee (KCOW) uitgebracht. Hierin hebben de Waddenoverheden aangegeven hoe zij deze communicatie willen aanpakken. Bij iedere activiteit wordt nagegaan wie de belanghebbers zijn. Met hen wordt overlegd wanneer, hoe en met welke middelen er het best gecommuniceerd kan worden. Daarnaast zorgen de overheden onderling voor samenhang in de informatie die zij naar buiten willen brengen. M.b.t. de natuur en milieueducatie scheidt de rijksoverheid de voorwaarden door het stimuleren en ondersteunen van inhoudelijke vernieuwing en kwaliteitsverbetering. Het rijk draagt niet structureel bij aan de exploitatie van NME-organisaties of bezoekerscentra; in enkele gevallen doen provincies en gemeenten dit (nog) wel.
Het Kaderplan Natuur- en Milieueducatie van september 1997 geeft aan dat wordt gestreefd naar verzelfstandiging hiervan. De NME-organisaties in het Waddengebied hebben in 1999 gezamenlijk een projectvoorstel opgesteld, dat is gericht op versterking van de samenwerking en op kwaliteitsverbetering. Dit is voor subsidie ingediend bij het ministerie van LNV. Daarnaast hebben de organisaties zich beraden over de wijze waarop moet worden ingespeeld op het nieuwe NME-overheidsprogramma NME 21 en op de begin 2000 op te stellen provinciale NME-programma's.

c. Aanleiding tot aanpassing

Het KCOW en het Kaderplan Natuur- en Milieueducatie vormen aanleiding tot herziening van de tekst.

6. Zicht op realisering

a. Bestaand IBW-beleid

- Het IBW is de basis van het (inter)provinciaal overleg met andere overheden en derden. Het is deels toetsingskader, deels referentiekader voor het eigen handelen en deels op uitvoering gericht.
- Er wordt een bevoegdhedenverdeling tussen de diverse overheden nagestreefd die berust op de volgende elementen:
  - geen afzonderlijke Waddenwet;
  - optimale inzet van het beschikbare instrumentarium door alle Waddenoverheden;
  - uitbreiding van het toepassingsbereik van de Natuurbeschermingswet;
  - koppeling van het vergunning-/ontheffingenbeleid op grond van de Natuurbeschermingswet aan het beleid zoals neergelegd in de pkb Waddenzee;
  - nadere besluitvorming over mogelijke decentralisatie van onderdelen van het vergunningen-/ontheffingenbeleid in het kader van de herziening van de Natuurbeschermingswet; een zorgvuldige afstemming tussen de uitbreiding van de toepassing van de Natuurbeschermingswet en andere belangen in het Waddenzeebeleid;
  - aanpassing van die sectorregelingen die een adequate toetsing van een activiteit aan het pkb-beleid niet toestaan en waarvoor de uitbreiding van het toepassingsbereik van de Natuurbeschermingswet niet doelmatig is c.q. geen oplossing biedt;
  - eventueel uitbreiding van de m.e.r.-plicht voor het Waddengebied door uitbreiding van het aantal m.e.r.-plichtige activiteiten en/of verlaging van de m.e.r.-drempels.
- De uitwerking en resultaten hiervan zijn in 1993 opgenomen in de herziene pkb:
  - een enkele sectorwet is aangepast om een adequate toetsing van een activiteit aan pkb-beleid mogelijk te maken. Een voorbeeld is de Luchtvaartwet;
  - de uitbreiding van de m.e.r.-plicht is ter hand genomen door de Waddenprovincies. De provinciale m.e.r.-verordening Waddengebied is op 1 maart 1993 in werking getreden en inmiddels verwerkt in de provinciale milieuverordeningen;
  - tussen de Waddenoverheden is overeenstemming bereikt over een territoriale uitbreiding van de Natuurbeschermingswet tot de gehele Waddenzee met uitzondering van de Noordvaarder en de Vliehors, de stroken ten zuiden van de bewoonde eilanden, de doorgaande hoofdvaarroutes en de grote zeegaten. Deze uitbreiding is in december 1993 geëffectueerd;
  - tussen het rijk en de Waddenprovincies is overeenstemming bereikt over een decentralisatie van onderdelen van de uitvoering van de aanwijzingsbeschikkingen op grond van de Natuurbeschermingswet in de Waddenzee. Gedecentraliseerd wordt onder meer de vergunning- en ontheffingverlening behoudens voor enkele activiteiten waarvoor belangenafweging op nationaal niveau noodzakelijk is;
  - omdat een decentralisatie van de Natuurbeschermingswet pas formeel geëffectueerd kan worden op het moment dat een nieuwe wet hiertoe de mogelijkheid biedt, is voor de periode tot inwerkingtreding van de nieuwe Natuurbeschermingswet een overgangsregeling getroffen. Daartoe is op 1 december 1993 tussen het ministerie van LNV en de Waddenprovincies een bestuursovereenkomst ondertekend.
- Qua instrumentarium komen in de planperiode de volgende onderwerpen aan de orde:
  - de Provinciale m.e.r.-verordening Waddengebied en de Verordeningen stiltegebied Waddenzee worden opgenomen in de provinciale milieuverordening;
  - onderzocht zal worden of naast deze regels in de provinciale milieuverordening aanvullende regels of milieukwaliteitseisen dienen te worden opgenomen;
  - de toestellenlijsten, behorende bij de regels in de milieuverordeningen inzake de stiltebescherming, worden regelmatig geactualiseerd;

- de aangescherpte m.e.r.-plicht in het Waddengebied wordt uiterlijk in 1996 geëvalueerd en wordt zo nodig aangepast als gevolg van de lopende onderhandelingen met Duitsland en Denemarken over een uniformering van de m.e.r.-plicht in het internationale Waddengebied;
  - de provinciale Wadloopverordeningen worden herzien;
  - indien mocht blijken dat de inzet van het bestaande instrumentarium onvoldoende is om het gewenste watersportbeleid te effectueren, dan zal het initiatief genomen worden om te komen tot een meer integrale regeling van de watersport in de Waddenzee.
- In het Actieprogramma is middels een aantal actiepunten aangegeven hoe het geformuleerde beleid zal worden gerealiseerd. Uitgangspunt daarbij is, dat met elk(e) opgenomen activiteit of project binnen de looptijd van het IBW moet zijn begonnen. Dit Actieprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd.

b. Recente ontwikkelingen

Nationaal:

- pkb deel I: “Het kabinet zal er op toezien dat de in deze pkb vastgelegde beleidsuitspraken worden nageleefd. Provincies en de gemeenten dienen met deze beleidsuitspraken bij het opstellen of herzien van hun ruimtelijke plannen rekening houden. Beleidsuitspraken die zijn aangemerkt als concrete beleidsbeslissing moeten daarbij in acht worden genomen”.
- pkb deel I: “Voor de uitvoering van het pkb-beleid, alsmede voor de onderlinge afstemming en samenhang, wordt een integraal Beheersplan Waddenzee opgesteld. Het beheersplan wordt minstens éénmaal in de vijf jaar herzien”.
- pkb deel I: “Op basis van het Beheersplan Waddenzee wordt jaarlijks een Maatregelenprogramma Waddenzee opgesteld, waarin de overheden hun maatregelen en acties voor de komende vijf jaar beschrijven. Voorts wordt jaarlijks een Rapportage Maatregelenprogramma Waddenzee uitgebracht, waarin verslag wordt gedaan van de uitvoering van het maatregelenprogramma. Tenslotte wordt jaarlijks een Handhavingsprogramma Waddenzee opgesteld, waarin de wijze van handhaving van het beleid wordt vastgelegd. Deze plannen worden door de in het Regionaal Coördinatiecollege Waddengebied vertegenwoordigde partijen vastgesteld. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het Beheersplan, het Maatregelenprogramma en het Handhavingsprogramma ligt bij de overheid die voor het betreffende onderwerp bevoegd is. Bewoners en belangengroepen worden nadrukkelijk betrokken bij de uitvoering van het beleid. De wijze waarop de communicatie met de beleidsomgeving gestalte krijgt is geregeld in het Kaderplan Communicatie Overheden Waddenzee”.

Regionaal:

- Alle onder a genoemde onderwerpen zijn de afgelopen jaren meer of minder intensief aan de orde geweest. Van de zes genoemde punten zijn er vijf (deels) gerealiseerd. Er is nog niet nagegaan of er in de Provinciale Milieuverordening aanvullende regels of milieukwaliteitseisen moeten worden opgenomen. Op de voortgang van deze punten is verder in de voorgaande hoofdstukken reeds nader ingegaan, zodat daarnaar kan worden verwezen.
- In het Actieprogramma zijn 31 projecten opgenomen, waarvoor is gesteld dat minimaal met elk daarvan binnen de looptijd van het IBW zou moeten worden begonnen. Tevens zou dit jaarlijks moeten worden geactualiseerd.

Dit laatste is niet precies in de voorgestelde vorm gebeurd. De reden hiervoor is, dat in het Regionaal Coördinatiecollege Waddengebied (RCW) is afgesproken als overheden gezamenlijk de verschillende projecten te bundelen in het Maatregelenprogramma Waddenzee (MPW), als uitvoering van het Beheersplan Waddenzee. Het MPW wordt jaarlijks aangepast voor de komende periode van vijf jaar: afgeronde projecten worden afgevoerd en nieuwe worden opgenomen. Tevens wordt er ieder jaar afzonderlijk verslag gedaan over de voortgang.

- Een kort overzicht van de 31 in het Actieprogramma genoemde projecten geeft het volgende beeld.

1. Toepassing Natuurbeschermingswet Noordvaarder

Het gebruik van de schietrange Noordvaarder is inmiddels beëindigd. Er zijn verder nog geen activiteiten ontplooid om dit gebied onder de werking van de Nb-wet te brengen. Het 'natte' deel is inmiddels als milieubeschermingsgebied aangewezen. Wat er met het 'droge' deel gebeurt is afhankelijk van de discussie in het kader van de Natuurbeschermingswet.

2. Subsidiëring aankoop buitendijkse gebieden

De provincie Groningen omvat ongeveer 1000 ha buitendijks gebied aan de noordkust en ongeveer 780 ha in de Dollard, inclusief de polder Breebaart. De tot nu toe verworven gronden zijn merendeels in bezit bij Stichting het Groninger Landschap, namelijk 203 ha aan de noordkust en ongeveer 460 ha in de Dollard. De Vereniging Natuurmonumenten bezit 63 ha aan de noordkust, terwijl ook de SBNL hier inmiddels gronden heeft verworven.

Voor Fryslân gaat het hierbij om Noard-Fryslân Bûtendyks en de Paezemerlânnen. Voor het eerste gebied is inmiddels een inrichtings- en beheersschets vastgesteld. Inmiddels is ca. 985 van de in totaal 1800 ha particuliere grond in bezit van It Fryske Gea en komt binnenkort ca. 500 ha over van Domeinen. De Paezemerlânnen zijn in bezit en beheer van it Fryske Gea.

Noord-Holland: niets te melden.

3. Kwelderbescherming

Eind 1994 is Rijkswaterstaat ten oosten van Noordpolderzijl begonnen met een proef om kwelders beter te beschermen. Dit is gebeurd in de vorm van een verzwaarde langsdam in de kwelderwerken. Deze is in 1997 uitgebreid. De proef is verlengd tot 2001.

4. Decentralisatie Natuurbeschermingswet (Amvb)

Begin 1999 is overeenstemming bereikt tussen het rijk (LNV) en de Waddenprovincies over de te decentraliseren onderdelen van de nieuwe Nb-wet. Er moeten op weg naar de invoering van de betreffende Amvb nog afspraken worden gemaakt met betrekking tot de overgang van personeel, materieel en (financiële) middelen.

5. Uitvoeringsnotitie Provinciale Milieuverordening

De beheersnotitie geluid is in concept gereed. De afronding hangt mogelijk mede samen met de uitwerking van de decentralisatie van de Natuurbeschermingswet.

6. Onderzoek bestrijdingsmiddelen

Dit onderzoek is door Rijkswaterstaat afgerond.

7. Vóórkomen bestrijdingsmiddelen

Dit is een structureel project van de provincie Groningen, waarbij een vast pakket kenmerkende parameters in het provinciaal meetnet en projectonderzoek is opgenomen.

8. IMR Eemsmond

Het Project Integratie Milieu en Ruimtelijke Ordening Eemsmond is in de jaren 1996-1997 uitgevoerd en is onder andere uitgemond in het project: "Eén loket in de provincie Groningen", dat in 1999 is afgerond.

9. Rioolwaterzuiveringsinstallaties en rioleringen

De rwzi's op Vlieland en Schiermonnikoog zijn inmiddels aangelegd. De aanbesteding van de aansluiting van de ongezuiverde huishoudelijke en industriële lozingen van Lauwersoog op de rwzi van Ulrum werd in 2000 aanbesteed, waarna deze in 2001 in gebruik zullen worden genomen.

10. Inzameling scheepsafvalstoffen

Eind 1997 is de eindrapportage Realisatie inzamelstructuur scheepsafvalstoffen chartervaart door het RCW vastgesteld.

Voor de recreatievaart zijn er per haven havenopvanginstallaties gerealiseerd.

11. Evaluatie m.e.r.-regelgeving Waddengebied

Deze heeft in 1996 plaatsgevonden. De eruit voortvloeiende aanpassingen werden in 2001 vastgesteld.

12. Periodieke evaluatie toestellenlijst Provinciale Milieuverordening (voormalige stiltegebieden).

In IPO-verband wordt gewerkt aan een evaluatie van het stiltegebiedenbeleid.

13. Kustverdediging Texel

De provincies Noord- en Zuid-Holland werken samen aan de visie Hollandse Kust. Hierin wordt onderzoek gedaan naar de veiligheid van de Hollandse kust en worden enkele mogelijke ontwikkelingsrichtingen in beeld gebracht. Medio 2001 wordt de eerste fase van de visie gepubliceerd.

14. De vaargeul naar Lauwersoog

Over het op diepte houden van de vaargeul naar Lauwersoog zijn tussen Rijkswaterstaat, de provincie en gemeenten afspraken gemaakt in een convenant. De betonning van de vaarroute wordt regelmatig aangepast aan de veranderende fysieke situatie.

15. Onderzoek naar één vaarreglement

Aangezien de provincies niet de eerstverantwoordelijke zijn en het ministerie van V&W dit niet hoog op de prioriteitenlijst heeft staan, kan hieromtrent geen voortgang worden gemeld.

16. Onderzoek alternatieve locaties booreilanden

Dit onderzoek is eind 1999 afgerond. De resultaten zijn meegenomen in deel I van de pkb.

17. Bevorderen totstandkoming amvb's kleine luchtvaart en ULV's

Het Besluit beperkingen burgerluchtvaartverkeer Waddenzee is in werking getreden. Hierin is onder meer bepaald dat er in principe niet lager mag worden gevlogen dan 450 m.

18. Economische ontwikkelingsmogelijkheden kustgebied

Dit onderzoek is afgerond.

19. Voortzetting sociaal-economische monitoring

In juli 1992 heeft de afdeling Onderzoek van de provincie Fryslân het rapport “De economische betekenis van de Waddenzee” uitgebracht. Een actualisering hiervan zou worden gekoppeld aan de evaluatie van het IBW. Doordat de genoemde afdeling inmiddels in het kader van een reorganisatie is opgeheven en er geen geld is gereserveerd voor een extern onderzoek heeft deze actualisering tot nu toe niet plaatsgevonden.

20. Gaswinning

Rond de gaswinning is allerlei onderzoek gedaan en zijn er intensieve discussies gevoerd. Een en ander heeft geresulteerd in een bestuurlijk standpunt van rijk en provincies. Daarmee is dit project afgerond.

21. Locatie voor overslag en ontzilting van zeezand

Rijkswaterstaat heeft in 1998 een rapport gepubliceerd, getiteld "Mogelijkheden zandvoorziening na het jaar 2000 in Groningen, Fryslân en de noordelijke regio van Noord-Holland". In dit kader is er een MER opgesteld m.b.t. de mogelijke aanleg van een onderwaterdepot nabij Den Helder. Als gevolg hiervan en van recentere inzichten is besloten dit project niet te realiseren.

22. Uitwerking recreatie, in het bijzonder de watersport

23. Recreatie-onderzoek kustwateren

Op 25 maart 1999 is de interprovinciale nota "Naar een nieuw Watersportbeleid voor de Waddenzee" vastgesteld door de Stuurgroep Waddenprovincies. Deze werd en wordt ingebracht bij de discussie over de pkb en de evaluatie van het IBW.

Er is gedragscode opgesteld, in overleg met de sector

In de watersportnota vloeit een uitvoeringsprogramma voort met een tiental projecten.

24. Monitoring watersport

Een programma hiertoe is door de provincies opgesteld en wordt jaarlijks uitgevoerd. Sinds 1995 elk jaar gemonitord: sluispassages en jachthavenbezoek, erover gerapporteerd en eens per vijf jaar luchtmetingen.

25. Inperking gebiedsvreemde recreatievormen (speedboten, jetski's)

Het onderzoek hiernaar is afgerond. De conclusie is dat dit soort activiteiten niet past binnen de hoofddoelstelling voor de Waddenzee. De twee bestaande snelvaargebieden (bij Oudeschild en Den Helder) hebben op grond van 'historische rechten' in het kader van de pkb een aparte discussie gevraagd. Zie daarvoor paragraaf 3.8. Recreatie en toerisme.

In de nota "Naar een nieuw Watersportbeleid voor de Waddenzee" is opgenomen dat dergelijke vormen van watersport niet in de Waddenzee thuishoren.

26. Uitvoering Wadloopverordeningen

De Wadloopverordening is geëvalueerd. Als gevolg daarvan is deze op een aantal punten herzien en in 1998 opnieuw vastgesteld. Daarmee is dit project beëindigd.

27. Bevorderen afbouw militaire activiteiten

In voorkomende gevallen is het interprovinciale standpunt, dat militaire activiteiten zich niet verdragen met de doelstellingen voor het Waddengebied, naar voren gebracht. Dit heeft er mede toe geleid dat de activiteiten op de Noordvaarder zijn verplaatst naar de Vliehors. Ook in de discussie over de herziening van de pkb is dit onderwerp opnieuw in discussie geweest. De primaire verantwoordelijkheid ligt echter bij het ministerie van Defensie.

28. Terugdringen geluidbelasting Schietbaan Marnewaard

TNO heeft reeds in 1996 veldonderzoek verricht naar de geluidsbelasting op de Waddenzee en op Schiermonnikoog. De resultaten hiervan zijn nog steeds niet gepubliceerd.

29. Evaluatie van de provinciale samenwerkingsstructuur en actualisering van het Convenant of ombouw tot gemeenschappelijke regeling

Enkele jaren geleden is dit onderwerp in een nieuw licht komen te staan als gevolg van de discussie over de decentralisatie van de Natuurbeschermingswet. Begin 1999 is tussen het rijk (LNV) en de Waddenprovincies overeenstemming bereikt over de te decentraliseren taken. De consequenties hiervan nopen tot een fundamentele discussie over de toekomstige rol van de Waddenprovincies. Hiermee is inmiddels een begin gemaakt.

30. Plansystematiek: één beheersplan

Alle beheersplannen zijn herzien en in 1996 samengevoegd in één nieuw plan: Beheersplan Waddenzee 1996-2001. Daarmee is het project afgerond. In 2000 is de discussie gestart over een volgende herziening hiervan. De pkb deel 1 gaat uit van een nieuw beheersplan.

31. Inspectie- en beheerproblematiek

Dit project is deels tevens opgenomen in het Maatregelenprogramma Waddenzee (MPW), en wel onder de titel "Onderzoek vereenvoudiging/stroomlijnen regelgeving". Als trekker is daarin het ministerie van VROM aangewezen. In het kader van het actualiseren van het MPW heeft dit ministerie echter in 1999 te kennen gegeven dit niet te zullen uitvoeren. Daarmee is het niet meer opgenomen in het MPW 2000-2005.

Naast de regelgeving zijn inspectie en beheer van belang. Dit onderdeel komt aan de orde in het kader van de decentralisatie van de Natuurbeschermingswet. Verder is er in het Waddenhandhavingsoverleg (WHO) een discussie aangekaart over het (te) grote aantal instanties dat zich hiermee bezighoudt.

Voor dertien van deze eenendertig projecten ligt de primaire verantwoordelijkheid bij de provincies. Elf daarvan zijn afgerond c.q. bevinden zich in een vergevorderd stadium: 2, 5, 7, 8, 9, 12, 22, 23, 24 en 26. Aangaande een tweetal is geen concrete actie ondernomen: 19 en 29.

Voor de resterende achttien – waarvoor het initiatief niet bij de provincies ligt - geldt het volgende:

- afgerond: 3, 4, 6, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 25 en 30
- niet afgerond: 1, 13, 15, 27, 28 en 31

c. Aanleiding tot aanpassing

Al eerder is gesteld dat het Actieprogramma in feite is opgenomen in het Maatregelenprogramma Waddenzee. Hierin zijn de projecten van alle overheden samengevoegd. In dat verband is er iets voor te zeggen een afzonderlijk interprovinciaal actieprogramma te laten vervallen, temeer daar ook de pkb zich in deze richting uitspreekt. Daarbij moet het geheel worden geactualiseerd.